

ПРИРУЧНИК

“Онлајн омладински рад за инклузију имиграната”

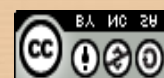
Домагој Морић
Жељко Пасуј
Маја Катинић Видовић
Фрањо Бркан
Недим Мицијевић

**YOUTH
POWER**

Funded by the
European Union

НАСЛОВ:

Приручник "Онлајн омладински рад за инклузију имиграната"

ПРОЈЕКТ:

"Дигитализација и иновација методологије омладинског рада за инклузију имиграната", финансиран је од стране JUGEND für Europa, Немачке националне агенције за Еразмус+ програм за младе.

Пројектни партнери су:

- Youth Power Germany e.V., Немачка
- Udruga za unaprjeđivanje suvremenih životnih vještina "Ostvarenje", Хрватска
  - Центар за савремене животне компетенције (ЦСЖК), Србија
  - Wizard, obrt za savjetovanje, Хрватска
- Ung Kraft / Youth Power Sweden, Шведска

ИЗДАВАЧ:

Youth Power Germany e.V., Немачка

АУТОРИ:

Домагој Морић
Жељко Пасуј
Маја Катинић Видовић
Фрањо Бркан
Недим Мицијевиц

ПРЕВОД:

Милош Маторчевић

УРЕДНИК:

Домагој Морић

ГРАФИЧКИ ДИЗАЈН:

Павле Јевђић

Berlin, Germany
2021

Садржај

О ПРОЈЕКТУ	4
УВОД.....	6
Друштвена инклузија имиграната и осталих маргинализованих група	7
Оквир – перцепције о ономе шта чини 'успешну' интеграцију.....	8
Изазови и проблеми са којима су суочени млади имигранти.....	11
(Офлајн) омладински рад за инклузију имиграната	13
Основни концепти и вредности неформалног образовања (НФЕ).....	14
Искуствено учење.....	15
Stilovi učenja	16
Предности и недостаци онлајн учења.....	17
Предности онлајн учења.....	17
Недостаци онлајн учења.....	19
Стварање подстицајног окружења за онлајн учење	22
Управљање односима, одговорност и комуникација	23
Стварање позитивног окружења за онлајн учење: савети и трикови	25
Веб-базирани и онлајн омладински рад.....	27
Циљеви и задаци онлајн омладинског рада.....	29
Алати који се користе у дигиталном омладинском раду.....	30
Онлајн активности младих	31
Збирка онлајн активности.....	32
Екстерна комуникација - Коришћење друштвених медија у омладинском раду.....	34
Како омладински рад може извући максимум из друштвених мрежа?.....	36
Кампања на друштвеним мрежама.....	38
Сигурно коришћење технологије.....	41
<i>Cyber/ Сајбер</i> сигурност	42
Сајбер малтретирање (<i>Cyberbullying</i>).....	44
Како максимизовати свој утицај на онлајн омладински рад	46
Основна правила за онлајн омладинске раднике	46
Практични савети за организације које се баве младима	47
Релевантне потребе за обуком омладинских радника, на основу "Принципа за развој дигиталног омладинског рада од стране омладинских радника" (Европска комисија, 2017)	48
Препоруке о темама оспособљавања важним за омладинске раднике и за спровођење активности онлајн омладинског рада са имигрантима	50
Литература.....	52

О ПРОЈЕКТУ

“Млади се све више баве новим технологијама и дигиталним медијима. Јасно је да постоји улога праксе онлајн омладинског рада у смислу искоришћавања новог простора за омладински рад на ефективан начин, подржавања дигиталне писмености и омогућавања младим људима да се носе са неким од повезаних ризика. Импликације праксе за омладинске раднике леже у новим потребним компетенцијама и новим облицима одржавања граница у односима са младима.” (Декларација 2. Европске конвенције о омладинском раду, Брисел, април 2015.)

Већина данашњих приступа одраслих омладинских радника у успостављању контакта са младима је много пута неефикасна јер су методологије за привлачење пажње и интереса младих застареле. Омладински радници тешко проналазе контакте и могућност дијалога са младима јер користе алате који су предалеко од свакодневног живота тинејџера који већину слободног времена проводе на интернету.

Игре и друштвене мреже су неки од најчешћих хобија за младе и могу се сматрати пасивном активношћу. Или, из друге перспективе, млада особа у том тренутку се може описати као живи сарадник активности или заједничког пројекта на платформи за игре или као модератор у *chatu/* чету.

Млади често откривају већину могућности за своје слободно време на интернету и зато обично не ступају у контакт са центром за младе и омладинским радницима. Чак и ако млади показују велико поверење у коришћење онлајн алата, још увек нису едуковани у коришћењу ових алата са пуном свесношћу.

Квалитетан омладински рад који задовољава потребе младих мора, у овом модерном времену, укључивати дигитална разматрања. То не значи да сваки омладински радник треба да буде технички стручњак, али све више расте признање да млади људи одрастају у дигиталној ери и да им је потребна подршка за кретање кроз онлајн аспекте свог живота и критичку анализу онлајн информација/интеракција, а то постаје све важније и за омладински рад.

Овај пројекат одговара на потребе наших младих (мејнстрим и маргинализованих) и омладинских радника, те је у складу са најновијим открићима на европском нивоу како постоји потреба за иновативним приступом омладинском раду према младима који проводе пуно времена онлајн и не посећују више (локалне) центре/клубове за младе.

Овим пројектом желимо додатно да оснажимо наше омладинске раднике у иновативном коришћењу дигитализације, онлајн омладинског рада и методологије гејмификације у редовном омладинском раду (укључујући имигранте) у нашим заједницама, како бисмо повећали атрактивност активности омладинског рада и ажурирали их ради бољег утицаја на инклузију и ангажман и мејнстрим и маргинализованих имигрантских младих.

Стога су циљеви пројекта:

- Оснажити омладинске раднике знањем и вештинама за имплементацију дигиталних алата и коришћење онлајн омладинског рада у својим свакодневним активностима, са посебним нагласком на инклузију, кроз развој иновативног и савременог алата и приручника.
- Оснажити омладинске раднике и побољшати управљање знањем омладинских организација у теорији и пракси за изградњу компетенција омладинских радника у гејмификацији и методологији авантуристичких соба / соба за бег у онлајн и офлајн омладинском раду за инклузију имиграната, кроз користан/надахњујући курикулум, е-обуку и књигу алата са иновативном методологијом.

- Подстакнути више омладинских радника на организовање креативног и иновативног онлајн и офлајн омладинског рада са методологијом гејмификације која се темељи на приступачним, јефтиним/ефикасним авантуристичким собама међу мејнстрим и маргинализованим / имигрантским младима у нашим заједницама.
- Привући више младих имиграната у активности омладинског рада умножавањем иновативних јефтиних/ефикасних авантуристичких соба у нашим заједницама и на тај начин повећати инклузију међу младима.

Овај пројекат се проводи транснационално, јер се ради о новој технологији, ИКТ алатима/методологији која не познаје географске границе, већ је прилично присутна у свим нашим земљама. Разноликост укључених земаља доноси посебну додатну вредност пројекту, јер партнери долазе из 4 земље које су свака на различитом нивоу дигитализације омладинског рада и коришћења методологије гејмификације.

Пројектне активности су:

- A1 – Активности пројектног менаџмента
- M1 – Почетни транснационални пројектни састанак партнера
- O1 – Књига алата “Дигитализација омладинског рада за инклузију имиграната”
- M2 – Други транснационални пројектни састанак
- O2 – Курикулум “Гејмификација у омладинском раду за инклузију имиграната”
- M3 – Трећи транснационални пројектни састанак
- O3 – Е-обука о гејмификацији у омладинском раду за инклузију имиграната
- O4 – Приручник “Онлајн омладински рад за инклузију имиграната”
- M5 – Четврти транснационални пројектни састанак
- O4 – Књига алата “Авантуристичке собе у омладинском раду за инклузију имиграната”
- Ц1 – ЛТТА Оспособљавање тренера
- E1, E2, E3 – Националне конференције у Хрватској, Шведској и Србији
- E4 – Интернационална конференција, Немачка
- M5 – Евалуацијски транснационални пројектни састанак

Пројектни партнери су:

- *Youth Power Germany e.V.*, Немачка
- *Udruga za unaprjeđivanje suvremenih životnih vještina “Ostvarenje”*, Хрватска
- Центар за савремене животне компетенције (ЦСЗК), Србија
- *Wizard, obrt za savjetovanje*, Хрватска
- *Ung Kraft / Youth Power Sweden*, Шведска

УВОД

Драги читаоци,

Сретни смо што сте одлучили прочитати овај приручник и надамо се да ће да вам буде од користи за ваш будући рад! Публикација доноси сва актуелна питања и теме које су потребне омладинским радницима да прочитају и да се упознају са њима када започињу онлајн омладински рад са својим корисницима. Публикација ће такође да послужи као теоретски и концептуални ресурс за омладинске раднике и друге едукаторе при организовању додатног образовања, тренинга и менторства омладинских радника у промени начина размишљања (блокаде према онлајн омладинском раду) и инспирисати их за досезање младих онлајн путем при раду на инклузији имиграната.

Омладински рад укључује и информално и неформално учење, али данас морамо да преместимо те две врсте учења у онлајн окружење како бисмо допрели до младих који своје слободно време радије проводе онлајн, него у нашим клубовима за младе. Наш приручник истражује предности друштвених медија (облик информалног онлајн учења) у омладинском раду, као и методе и активности које омладински радници могу да користе за ангажовање младих, како у информалном учењу, тако и у неформалном окружењу онлајн учења. Друштвени медији су врло моћан алат за повезивање и комуникацију, али су и облик информалног онлајн учења.

Онлајн омладински рад има за циљ да упозна учеснике са концептима инклузије и прихватања различитости. Онлајн алати се данас засигурно могу представити као најбољи инструмент за привлачење пажње и интереса младих јер је најближи медиј њиховом свакодневном животу. Коришћење онлајн комуникације значи говорити истим језиком младих и кроз овај медиј лакше је утицати на свест о теми насиља, малтретирања, говора мржње који су много пута толико присутни у нашем друштву, а такође и као узрок порука које млади примају онлајн. Током овог пројекта, а такође захваљујући овом О4 приручнику о онлајн омладинском раду за инклузију имиграната, такође желимо превладати поменути проблем покушавајући користити онлајн платформу као медиј за омладинске раднике да предлажу активности са позитивном друштвено укључујућом поруком за младе који иначе не посећују/долазе у клуб/центар за младе.

Надамо се да ћете се у овој публикацији и приручнику упознати са најважнијим стварима везанима за онлајн омладински рад, са посебним нагласком на имигранте. Унутра можете да пронађете различите теоретске и практичне концепте који могу да вам помогну у бољем спровођењу ваших активности и у подизању нивоа ваше компетенције у овом подручју.

Желимо вам угодно читање!

Аутори

Друштвена инклузија имиграната и осталих маргинализованих група

Друштвена инклузија се може дефинисати као процес побољшања услова за учествовање у друштву за особе које су у неповољном положају на основу њихове доби, пола, инвалидитета, расе, етничке припадности, порекла, вере, економског или другог статуса. То се догађа кроз повећање могућности, бољи приступ ресурсима и поштовање њихових права (ДЕСА, 2016). Сложенија дефиниција социјалне инклузије садржава концепте попут друштвене инклузије, културне кохезије, заједничких вредности, заједничког идентитета, међусобног признавања, дијалога са поштовањем, мирне интеракције или политике интеграције (Millán-Franco, Gómez-Jacinto, Hombrados-Mendieta, González-Castro i García-Cid, 2019).

Процес друштвене инклузије и раста благостања у култури која је домаћин младих миграната је нелинеаран. Много је фактора који утичу на процес попут врло дугих транснационалних породичних раздвајања, економске и радне несигурности те етничке мреже или породичних оптерећења. Сви они могу утицати на ниво позитивног развоја друштвене инклузије током времена. За подршку мигрантима у процесу друштвене инклузије битно је разумети процес прилагођавања имигранта новим окружењима (Millán-Franco, Gómez-Jacinto, Hombrados-Mendieta, González-Castro i García-Cid, 2019).

Миграција је прилично стресан животни догађај који укључује многе промене које могу да умање добробит особе, узрокују имигрантски синдром, као и хронични стрес. Распад друштвених мрежа и губитак корена је један од разлога за то. Због процеса прилагођавања на нову културу често се накопља стрес. Претпостављају се и многи други окидачи стреса као што су културни шок, комуникацијске препреке, економски изазови, губитак подршке и незапосленост. На акултурацију често утичу многе личне и друштвене променљиве које постоје у изворним и одредишним друштвима, као и феномени пре и током процеса акултурације. Зато је потребан вишедимензионални приступ за постепено јачање социјалне инклузије имиграната у друштво у које долазе (Berry, Phinney, Sam i Vedder, 2006).

Многи аутори сугеришу како друштвеној инклузији имиграната треба приступити из вишедимензионалне перспективе како би се осигурало да су индивидуалне и контекстуалне карактеристике у интеракцији. **Индивидуална димензија** укључује личне карактеристике попут отпорности или задовољства животом. Процес миграције једна је од најизазовнијих животних ситуација. Стога је отпорност важан фактор који је потребно проучавати у имигрантској популацији, јер отпорне особе имају већи капацитет за интеграцију. Задовољство животом имиграната је још једна димензија која је снажно повезана са нивоом успешности друштвене инклузије у ново друштво (Sand, Gruber, 2018). Штавише, социјална подршка је интерактивни концепт унутар **контекстуалне димензије**. То је међуљудска трансакција између онога који даје и онога који прима подршку која може да укључује емоционалну подршку, материјалну помоћ и пружање информација у одређеном контексту (Wills i Shinar, 2000). Друштвена подршка између имиграната и аутохтоног становништва је врло корисна за усељеничку популацију. То је зато што друштвене мреже олакшавају друштвену инклузију и пружају ресурсе који су прилагођени њиховим потребама. Осећај заједништва је још један релевантан аспект контекстуалне димензије јер комбинује индивидуалне и интеракцијске аспекте који потом утичу на физички и социокултурни контекст имиграната. Осећај припадности заједници помаже људима да се идентификују са окружењем у којем живе те помаже интеракцији и друштвеној инклузији (Millán-Franco, Gómez-Jacinto, Hombrados-Mendieta, González-Castro i García-Cid, 2019).

Друштвена интеграција може да се схвати из две перспективе. За мигранте то значи да морају да развију осећај припадности друштву домаћину, а то често претпоставља да треба да прихвате и делују у складу са друштвеним вредностима и нормама друштва домаћина. Такође треба да

изграде друштвени капитал који захтева институције земље домаћина. Домаће становништво је једнако важно у процесу друштвене интеграције јер имигранти могу да се осећају као да припадају тек када их чланови друштва прихвате. Узајамно признање је важно јер побољшава добробит појединаца, доводи до боље друштвене кохезије и има значајне економске импликације. Са друге стране, интеграција ће да буде велики изазов ако се имигранти и домаће становништво превише разликују у многим друштвеним и културним димензијама (Laurentsyeva i Venturini, 2017).

У просеку, истраживање показује како се имигранти разликују од домаћег становништва по димензијама самоидентификације, вредности, избора брака и плодности, резиденцијалних образаца те грађанског и политичког ангажмана. Тај уочени јаз објашњен је на неколико начина. Прво, имигранти могу да буду различити по многим основним карактеристикама, попут старости или образовања, које су релевантне за објашњење друштвеног понашања и избора. Друго, имигранти се сусрећу са различитим препрекама када стигну у друштво домаћина, као што су недостатак језичких вештина, недостатни економски или временски ресурси, несигурност у погледу времена боравка и директне препреке за приступ важним деловима друштвеног живота, попут гласања или политичке активности. Треће, имигранти су често изложени различитим културама било у својој земљи порекла, суседству или унутар породице. Култура утиче на склоности и уверења међу појединцима и групама, те последично утиче на поверење међу људима, ставове и друштвене преференције, као и на њихов поглед на веру, породичне везе, родне улоге и ниво политичке инклузије (Laurentsyeva i Venturini, 2017).

Све те већ утврђене разлике у преференцијама и уверењима даље се превode на разлике у проматраним животним изборима и понашању. Постојећа истраживања показују да се јаз између имиграната и домаћег становништва са временом смањује у економским димензијама. Иако се препреке са којима се имигранти сусрећу могу променити током година боравка (нпр. стицањем језичких вештина) или посебним политикама (нпр. побољшање права имиграната), пуно је теже променити изворна уверења и преференције које су много важније за друштвену инклузију. Такође је уочен јаз између имиграната и домаћег становништва у димензијама друштвене интеграције, које се заправо не мењају са годинама и образовањем. Социјална инклузија имиграната заостаје за економском партиципацијом, а брзина интеграције значајно се разликује. Групе у неповољнијем положају могу да имају користи од одређених политика, а процес друштвене интеграције може да се убрза (Laurentsyeva i Venturini, 2017).

Оквир – перцепције о ономе шта чини 'успешну' интеграцију

Концептуални оквир дефинисања кључних домена интеграције (Ager i Strang, 2008)

Упркос значајној разлици у фокусу и перспективи, постоји низ посебних тема које се поново појављују када покушавамо да разумемо појмове интеграције.

Идентификатори и средства

- Запошљавање

Запошљавање се стално идентификује као фактор који утиче на многа релевантна питања, као што су промовисање економске независности, могућности сусрета са другим члановима друштва домаћина, планирање будућности, могућност развоја језичких вештина, враћање самопоштовања и подстицање самопоуздања. (Tomlinson i Egan, 2002). Чињеница да се многе квалификације и драгоцено радно искуство не признају једна је од главних препрека за добијање сигурног запослења. Многи имигранти нису у могућности да пруже никакав доказ о претходним квалификацијама. Чак и када би то могли, послодавци их можда не би препознали. Последично, подзапосленост (која се дефинише као посао који не захтева никакав ниво вештина или квалификација) има велики утицај на могућности запошљавања имиграната.

- Стамбено збрињавање

Сматра се да становање има значајан учинак на целокупно физичко и емоционално благостање имиграната (Glover et al., 2001). И становници и имигранти оценили су континуитет односа са обзиром на 'настањивање' на неком подручју током одређеног раздобља као битан фактор. Имигранти такође наглашавају важност суседства и живота у суседству које пружа прилике за учење од осталих чланова заједнице. Важно је узети у обзир и сигурност у стамбеном окружењу.

- Образовање

Будући да образовање пружа вештине и компетенције за проналажење запослења, оно омогућује људима да постану конструктивнији и активнији чланови друштва. Школе су најважније место контакта са члановима месних заједница за децу имиграната (и, у многим случајевима, родитељима). На тај начин образовање игра важну улогу у изградњи односа који подржавају интеграцију.

- Здравље

Добро здравље је нашироко препознато као важан ресурс за активан ангажман и инклузију у ново друштво. Осим тога, поуздан приступ здравственим услугама и подршка здравственим исходима је ефективан начин ангажмана са кључном социјалном службом. Прелаз са специјализованих центара на решавање потреба физичких и менталних здравствених услуга нашироко је поздрављен јер има за циљ побољшање уобичајене здравствене услуге (Ager i Strang, 2008).

Темељи

- Држављанство и права

Тема држављанства и права ствара много забуне и неслагања око разумевања интеграције, као и права и одговорности које иду уз то. То делимично одражава разноликост приступа разумевању грађанства и националности у различитим друштвима. Како би развиле ефективне политике интеграције, владе треба јасно да саопште политику о националности и држављанству, као и правима имиграната. Такви су фактори основни у процесу стварања нормативног оквира који одређује уселеничку политику и разумевање 'успешних' исхода. Дефинисање права имигрантских права последично дефинише темеље интеграцијске политике. Та права могу да укључују људско достојанство, једнакост, слободу културног избора, правду, сигурност и независност, итд. Признавање права имиграната тако поставља питање одговорности (Ager i Strang, 2008).

Друштвене везе

- Друштвено повезивање

Многи имигранти цене прилику бити блиски својој породици јер им то омогућује дељење исте или сличне културне праксе и одржавање познатих образаца односа. Таква повезаност игра важну улогу у осећају 'смирености'.

- Друштвено премошћивање

Питања друштвеног склада и учествовања имиграната у заједницама домаћинима имају значајан утицај на однос између имиграната и локалног становништва. Истраживање показује да је сусретљивост људи са којима имигранти свакодневно комуницирају важан фактор развијања осећаја „код куће“.

- Друштвене повезнице

У претходне две тачке, видели сте да се друштвене везе баве начинима повезивања чланова једне групе са другом. Са друге стране, мостови се баве везама међу таквим групама. Друштвене повезнице баве се везом између особа (појединаца) и различитих владиних структура унутар земље (нпр. државних служби). Уобичајено је да имигранти због својих околности (непознавање околине, непознавање језика итд.) наилазе на препреке у приступу јавним услугама. За постизање стања равноправности у том аспекту потребан је додатни напор како имиграната тако и шире заједнице (Ager i Strang, 2008).

Фактори за укључивање и искључивање

Концепти "укључености" и "искључености" обично се повезују са мерама политике које користе метафору "уклањања препрека" интеграцији.

- Језик и познавање културе

Способност говора службеним језиком заједнице домаћина идентификована је као главна тачка процеса интеграције. Иако је ово питање често у фокусу, истраживање такође указује на вредност ширег културног знања у омогућавању интеграцијских процеса и исхода. Имигранти би такође требали бити свесни националних и локалних процедура, обичаја и погодности. Док припадници културе домаћина треба да буду свесни околности и културе из које долазе усељеници.

- Сигурност и стабилност

Имигранти се осећају више 'као код куће' у својим заједницама ако их се доживљава као мирне. Са друге стране, чланови заједница домаћина често су забринути због доласка нових имиграната и питања око изазивања немира у њиховим срединама. Осећај личне сигурности је за многе кључан. Имигранти често наводе како се не осећају интегрисано у друштво ако се осећају физички несигурно. Случајеви насиља или претње често одређују целокупну перцепцију о сигурности заједнице (Ager i Strang, 2008).

Изазови и проблеми са којима су суочени млади имигранти

Истраживање показује како су на способност ученика имиграната на прилагођавање земљи домаћина и школским обвезама утицали нелечени психолошки стресови пре и током миграције те академски, економски и психосоцијални изазови након миграције. Када ове изазове спојимо са перципираним или стварним ставовима о предрасудама, маргинализацији и расизму од стране колега ученика, наставника и администратора, можемо да видимо како је поверење ученика имиграната угрожено. То последично ствара окружење одбацивања, неадекватности, фрустрације и одустајања чак и када напуштање није намеравано (Капу, 2008).

Још једна велика препрека за школски успех деце имиграната су уверења родитеља о одгоју и ауторитету, као и њихови властити изазови акултурације и збуњеност док се боре са друштвеном интеграцијом и економским опстанком. Осим тога, постоји недостатак ресурса доступних школама и недостатак сарадње међу различитим пружаоцима услуга – васпитачима, стамбеним и породичним службама, те здравственим радницима, што може значајно да наруши способност ових агенција да пружају услуге подршке ученицима имигрантима (Капу, 2008).

Подаци сугеришу како постоји потреба за побољшањима на оба нивоа – макро систему (националне и локалне самоуправе) и микро систему (школе, породице). На нивоу макро система, национална влада треба да изнесе политике које минимизују образовне, економске и психосоцијалне изазове. Затим школе делују на нивоу микро система као кључни елемент социјализације и акултурације имигрантске омладине. Иако обично спроводе неколико иницијатива као одговор на потребе ученика имиграната, треба да учине више да у потпуности спроведу своје политике о инклузији и разноликости (Капу, 2008).

Млади имигранти често доживљавају спољно непријатељство због свог “другачијег” статуса. Не само да су суочени са већим ризиком од малтретирања наспрам не-имигрантске деце, они се често суочавају са невидљивом агресијом повезаном са њиховим одабиром хране, одеће, вере, понашања и других обичаја. Те борбе су обично невидљиве не само друштву, већ и унутар њихових породица. Родитељи деце имиграната који много пута желе да њихови синови и кћери максимално искористе могућности које им стоје на располагању, често стављају фиксни фокус на академска постигнућа. Зато често пропуштају да препознају друштвене потребе своје деце. Родитељи имиграната такође преферирају да се њихова деца придржавају правила и граница властите културе, радије него да се прилагођавају либералнијем западном начину живота, што последично ствара више друштвених баријера за њихову децу. Треба напоменути да у ситуацији када деца напредују у адолесценцији, сукоби који укључују животне проблеме као што је одећа која је другима прихватљива, полицијски час који постављају родитељи и изласци, могу да постану озбиљни и доведу до различитих последица, као што су изолација, побуна, анксиозност и депресија.

Иако је разумљиво да родитељи желе да поштују своју културу порекла и очувају свој начин живота, кључно је то учинити на флексибилан, позитиван и саосећајан начин. Деца имиграната као и сва друга деца требају потврђивање, прихваћање и охрабрење како би успели и живели сретним и испуњеним животом. На тај начин родитељи могу да осигурају да њихова деца развију самопоуздање које им је потребно да се суоче са предрасудама и науче да воле своје поријекло и оно што јесу (Shenfield, 2017).

Подаци показују како спорт има позитиван утицај на имиграцију када се користи у образовним окружењима и када је усмерен на стварање окружења за учење које се темељи на међусобном поштовању и стицању вредности. Иако спорт има значајан потенцијал да буде начин друштвеног укључивања имигранта у различите контексте, зависи о циљевима за које се користи. Може имати негативан утицај ако је усмерен само на конкуренцију и ексклузивност. Зато се физичко

васпитање и школски спорт чине практичним и конкретним решењима за развој интеркултуралности ако негују међусобно поштовање које се темељи на образовним праксама које успостављају позитивну интеракцију међу културама, истовремено користећи добре стране спорта и школе за развој укључујућих окружења за учење (Carter-Thuillier et al., 2018).

Већина раних студија на ту тему, проведена из психолошке перспективе, сугерише висок ризик делинквенције, депресије, посттрауматског стресног поремећаја, зависности о алкохолу и дрогама, те поремећаја спавања и прехране међу децом имиграната (*Williams i Berry, 1991.*). Такође је вероватно да ће да развију страхове, анксиозност, агресију, потешкоће у учењу, ниско самопоштовање и проблеме са идентитетом. Новија литература о тој теми, међутим, истиче да постоје и одређени "заштитни фактори" који су повезани са имиграцијским статусом. Њихова је сврха да заштите децу и адолесценте од негативних учинака искуства имиграције на њихову менталну добробит. Такви фактори могу да укључују смањење сукоба са родитељима, верске обичаје, родитељски надзор и виши ниво друштвене подршке међу имигрантима (*Stodolska, 2008*).

Препреке са којима се имигранти требају суочити укључују ново окружење у земљи домаћина (нова култура, школа и језик), проблеме у вези са прихватањем групе вршњака и промењену породичну ситуацију (дуготрајна одвојеност, међугенерациски сукоби и често одсутни родитељи). Имигранти се морају суочити са изазовом учења новог језика, прилагођавањем на нови школски систем и поновним успостављањем односа са члановима породице и пријатељима (*Stodolska, 2008*).

Фактори у препознавању имигрантског искуства укључују концептуално истраживање следећег (*Segal i Mayadas, 2005*):

- Животно искуство у новој, непознатој земљи и одласку (исељавању) из своје домовине
- Свест о фазама имигрантске кризе
- Социокултурна баштина
- Проблеми са којима се мигранти сусрећу током пресељења
- Осетљивост према психосоцијалним питањима
- Програми, политике и закони сваке службе за усељеништво и држављанство
- Разлике и сличности између избеглица и имиграната
- Ксенофобичне реакције на придошлице

Процена треба укључивати следеће факторе:

- Ниво социокултурне интеграције имиграната и избеглица
- Способност разликовања између реалних и нереалних очекивања
- Способност решавања прошлих и садашњих проблема
- Породично функционисање у контексту имигрантског наслеђа
- Евалуација преносивости радних вештина
- Способност избеглица за учење и мотивацију за прилагођавање

Интервенисање се треба односити на ове вештине и погодности:

- Економска независност и изградња имовине
- Равномерно функционисање у друштву
- Грађанско и политичко учествовање
- Оснаживање
- Групе за дискусију и подршку
- Организације заједнице
- Образовни програми
- Индивидуално саветовање о шкакљивим питањима

(Офлајн) омладински рад за инклузију имиграната

Омладински рад може значајно допринети укључивању и учествовању младих миграната и избеглица (Shenfield, 2017), укључујући следеће:

- понудити сигурно слободно време и простор за учење – пружање могућности младим мигрантима и избеглицама да раде оно што млади људи раде – уживање у слободном времену и активностима неформалног/информалног учења са својим вршњацима;
- борити се против дискриминације, популизма и (онлајн) говора мржње – укључујући изградњу капацитета и подизање свести како младих тако и локалних заједница (друштава);
- оснажити и подржати развој приступа заснованог на свакој особи (индивидуални и лични приступ) – треба се ослањати на искуство у подручју менторства и вршњачке подршке;
- изградити чврсте везе између избеглица/младих миграната и локалне заједнице – промовисати активности које их спајају, посебно активности и пројекте који говоре о стереотипима и који подупиру заједничко деловање;
- понудити различите могућности развоја у вези са вештинама и оснаживањем генерално: те активности требале би бити усмерене на ученика, заснивати се на концептима неформалног учења и требале би бити прилагођене;
- пружити информације и подршку избеглицама/младим мигрантима у остваривању њихових права и подржати их да активно учествују у лобирању и заговарању на свим нивоима (од локалног до европског) – оснажити капацитете у подручју комуникације прилагођене младима, досезања и пружања целокупног холистичког приступа;
- пружити могућност како би се избеглице/млади мигранти изразили и били активни у локалним заједницама, посебно у процесима демократије (одлучивања) – нарочито у активностима које сами организују, те у потпори иницијативама које су развили;
- дати допринос програмским одлукама и политикама, посебно усмереним на проблеме младих и перспективе избеглица/младих миграната;
- бити кључни партнер у међусекторској сарадњи са различитим актерима (образовање, запошљавање, правна питања, становање, итд.) – захваљујући способности за достизање и мобилизирање те захваљујући познавању подручја младих.

Укључујуће праксе као што је проширење културних база у школском рекреацијском, спортском систему и повећање прехрамбених артикала у благоваони или осигуравање просторија за молитву муслиманских ученика биће од користи за промовисање културне разноликости. Како би се смањила фрустрација међу ученицима имигрантима и повећала њихова мотивација за учење, потребно је увести боље праксе за почетно оцјењивање и постављање оцена, као и праксу континуираног праћења. За развој бољих односа унутар заједница потребно је боље разумети ситуацију родитеља миграната, што ће смањити неразумевање међу родитељима, учитељима и администраторима. То је важно јер обрасци сегрегације утичу на друштвене мреже, које последично утичу на приступ образовању и постигнућу, смањењу интеракције, смањењу друштвеног капитала ученика и смањењу њиховог самопоуздања (Shenfield, 2017).

Стручно оспособљавање наставника је потребно како би унапредили своје знање и ставове према новој групи ученика миграната који се уписују у њихову наставу. Одговарајући професионални развој такође ће помоћи учитељима да деконструирају властите културне и интелектуалне вредности повећавајући њихову личну и колективну ефикасност. То ће затим довести до прилагођавања и садржаја и методологија у курикулуму и наставних пракси за добробит ученика имиграната. Коначно, прикупљање и ширење информација и културног знања о ученицима имигрантима у школама може довести до смањења предрасуда и промене ставова у школском окружењу. Осим тога, ученици и наставници морају развити ширу перспективу како би изградили снажну разнолику и кохезивну заједницу која ће одговорити на потребе ученика имиграната (Shenfield, 2017).

Подршка укључивању деце миграната кроз НФЕ (Watch, 2018)

Основни концепти и вредности неформалног образовања (НФЕ)

Неформално образовање (НФЕ) разликује се од формалног образовања у више погледа. НФЕ је прилично флексибилно у смислу курикулума и методологије и догађа се у организованом и намерном окружењу. Потребне и интереси ученика у средишту су процеса учења. Додатно, контакт између ученика и водитеља знатно је мањи јер се већина учења одвија изван наставе и институција. Неформално образовање усмерено је на вештине и развој ставова који су кључни за будући успех младих људи. Студије сугеришу да неформално образовање на бољи начин задовољава потребе ученика, омогућујући им да уче о себи и свету. Генерално, неформално образовање фокусирано је на ученика те је отворено и флексибилно према њиховим потребама и интересима. Пружа брз одговор на променљиве потребе појединаца и друштава (*Grajcevci i Shala, 2016*).

Са друге стране, формално учење се обично одвија у школи, обавезно је и структурирано, има наставни план и програм и организују га учитељи. Неформално учење одвија се у институцијама изван школа (непрофитне организације, центри за младе, клубови за младе) и структурирано је, добровољно, организовано од стране водитеља или омладинског радника. Коначно, информално учење догађа се свуда око нас – његове главне карактеристике су да оно треба бити добровољно, неструктурирано предвођено од стране ученика и променљиво.

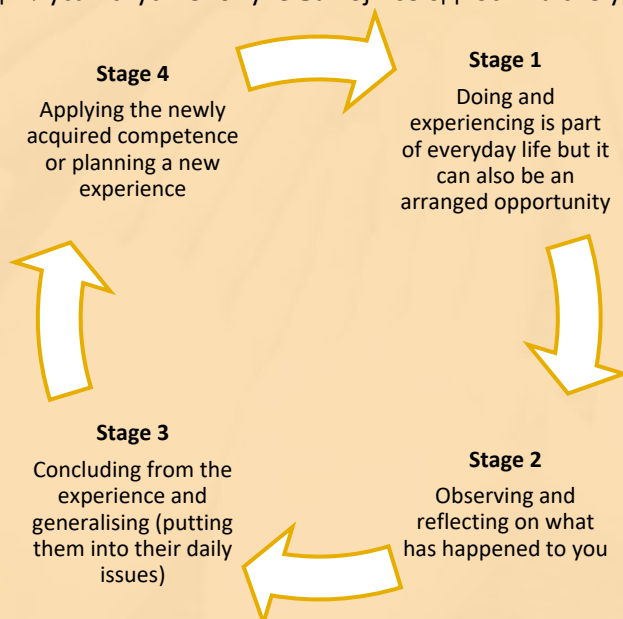
Formal	Non-formal	Informal
Usually at school	At institution out of school	Everywhere
May be repressive	Usually supportive	Supportive
Structured	Structured	Unstructured
Usually prearranged	Usually prearranged	Spontaneous
Motivation is typically more extrinsic	Motivation may be extrinsic but it is typically more intrinsic	Motivation is mainly intrinsic
Compulsory	Usually voluntary	Voluntary
Teacher-led	May be guide or teacher-led	Usually learner-led
Learning is evaluated	Learning is usually not evaluated	Learning is not evaluated
Sequential	Typically non-sequential	Non-sequential

From *Bridging In-school and Out-of-school Learning: Formal, Non-Formal, and Informal Education*. (p. 174), by Eshach, H. (2007). *Journal of Science Education and Technology*, 16(2), 171-190.

Европски програм Еразмус+ (наставак програма Млади на делу) фокусира се на спровођење неформалних и информалних искустава која подупиру младе људе у стицању знања, вештина и компетенција, олакшава њихову друштвену и културну интеграцију (мањина), те осигурава њихову активну интеграцијску улогу у изградњи Европе, што позитивно утиче на омладински рад на локалном нивоу. Програм брине о потребама младих људи и омладинских радника, пружајући им могућности за обуку широм Европе, као и финансијску подршку њиховим пројектима. На основу текућих и будућих дискусија и политика можемо видети да се све више важности придаје учењу у друштвима утемељеним на знању (Lafraja, 2011).

Искусвено учење

Неформално учење се састоји од активности искуственог учења које имају за циљ помоћи у развоју различитих знања, вештина и компетенција генерално. David Kolb објавио је своју теорију искуственог учења 1984. године, представљајући четири стила учења темељена на циклусу учења од четири нивоа (Kolb et al., 2014). Његова теорија учења нуди разумевање четири стила учења и циклуса искуственог учења који се односи на све ученике (Fellinger et al., 2017).

Према Колбовој теорији, није важно шта вам се догађа, већ шта радите са оним шта вам се догађа. Како би се учење могло остварити, кључно је проћи све четири фазе циклуса - од фазе искуства, до промишљања искуства, до критичке анализе, те до фазе примене новостеченог искуства и планирања (како га користити). Већина метода и активности тренинга следи сличан образац - извођење и доживљавање активности или низа активности, осећање и проматрање себе и других, размишљање о искуству, доношење закључака и примена наученог у пракси (Fellinger et al., 2017).

Stilovi učenja

Peter Honey i Alan Mumford (1992.), су два британска психолога која су развила упитник за стилове учења који категоризује људе зависно о преферираним стиливима учења у следеће групације:

AKTIVISTI

- Oni se potpuno i bez pristranosti uključuju u nova iskustva učenja.
- Otvorenog su uma, nisu skeptični, skloni su delovati prvi, a nakon toga razmatraju posledice.

MISLITELJI

- Vole stajati po strani i razmišljati o iskustvima i promatrati ih iz različitih perspektiva.
- Prikupljaju podatke i radije o tome temeljito promisle prije nego što donesu bilo kakve zaključke.

TEORETIČARI

- Prilagođavaju i integiraju opažanja u složene, ali logički zdrave teorije.
- Promišljaju o problemima na okomit, korak-po-korak, logičan način.

PRAGMATISTI

- Žele isprobati ideje, teorije i tehnike kako bi videli funkcioniraju li u praksi.
- Sa pozitivnim stavom traže nove ideje i iskorištavaju prilike za eksperimentiranje s primenom.

Ови стилови учења су повезани са четири нивоа искуственог учења:

- Склоност према активистичком стилу подржава 1. фазу
- Склоност стилу рефлексивне/промишљања подржава 2. фазу
- Склоност теоријском стилу подржава 3. фазу
- Склоност прагматичном стилу подржава 4. фазу

Свестрани ученици или "интегрисани ученици" су најбоље опремљени за управљање са све четири фазе на најбољи начин како би из искуства извукли највише учења. Већина људи развија преференције стила учења које их подржавају у неким фазама, а ометају у другима. Преференције стилова учења могу утицати на активности из којих уче млади и други људи. Након што сте свесни властитог жељеног стила учења, важно је имати на уму могуће предности и слабости сваког стила. Генерално говорећи, знати како одабрати учење које вам највише одговара укључује проналажење активности у којима се све предности особе могу искористити на највишем нивоу. Важно је запамтити да смо склони користити своје префериране стилове учења током обука или менаџмента. Зато је важно користити мешавину активности у складу са четири стила учења како бисте пружили прилике свима (Fellinger et al., 2017).

Предности и недостаци онлајн учења

Иако многи ученици успешно учествују у онлајн учењу, још увек постоји много фактора који смањују ефикасност платформи за онлајн учење. Ти фактори укључују ограничен досег, повећано време и преданост који су потребни за учествовање те недостатак физичке везе што негативно утиче на сарадњу са другим ученицима. Онлајн учење доноси више погодности и флексибилности ученицима те се може лако прилагодити њиховим различитим друштвеним и породичним обавезама. Међутим, изазов платформи за онлајн учење је академски интегритет (Alshamrani, 2019).

Према мишљењу ученика, оцењене као главне предности онлајн учења су: необраћање пажње на правила одевања, мање брига о томе како доћи до наставе или мање суочавање са лошим временом. Остале високо оцењене и пожељне предности укључују флексибилност (способност учења властитим темпом), те могућност да се по потреби прегледају предавања. Подаци су такође показали да постоји велики број ученика који су очекивали како је главна предност онлајн курсева то што се не морају бавити другим ученицима који ометају наставу и не морају имати посла са додатним питањима других ученика. Ученице су више оцењивале очекиване предности похађања онлајн течајева од ученика. Ове информације важне су за све оне који организују окружења за онлајн учење и морају се користити не само за јачање својих онлајн курсева, већ и њихових традиционалних (офлајн) курсева (Alexander, Truell i Zhao, 2012).

Главни недостаци похађања онлајн курсева су велика вероватност одуговлачења, неразумевања садржаја без контакта лицем у лице са инструктором те нижи ниво самодисциплине за читање и учење. Остали недостаци укључивали су неразумевање смерница задатка, покушај контактирања инструктора за помоћ и проблеме са технологијом, што је све довело до фрустрације и стреса. Осим тога, многи ученици истакнули су како коришћење рачунара за друге неvezане активности учења током рада на курса представља сметњу. Остале бриге укључивале су повећану употребу комуникације путем е-поште и једноставније начине за варање (Alexander, Truell i Zhao, 2012).

Неколицина студија анализирали је и открила неколико потенцијалних предности онлајн учења (Alshamrani, 2019; Appana, 2008; Bartolic-Zlomislic i Bates, 1999; Taylor, 2002) те закључак гласи:

Предности онлајн учења

- **Могућност преузимања других послова**

Могућности запошљавања пружају додатни приход за онлајн ученике. Осим тога, истраживање показује да имплементација онлајн учења омогућује ученицима да наставе са постојећим пословима.

- **Избор учења**

Иако је споменут избор учења, нема много аргумената у његову корист. То може бити последица чињенице да конвенционално учење у физичким учионицама такође омогућује флексибилност у избору наставних планова и програма. У оба случаја, ученици имају флексибилност избора.

- **Исплативост**

Ова предност се појавила због друге две будући да ученици могу приступити учењу било када и било где те имају могућност преузимања других послова. Онлајн учење је исплативо из два разлога. Иако са једне стране пружа додатни приход, такође смањује трошкове учења јер се платформама за учење може приступити било где и било кад.

- **Једноставни приступ**

Чини се да је једноставност приступа најчешћа предност методологије онлајн учења. Укупно је 60% испитаника изразило задовољство чињеницом да се могу едуковати из удобности својих домова и одабрати време одржавања онлајн курсева. Основни ресурси који су им били потребни укључивали су рачунар, звучник, слушалице и сталну интернет везу. Стабилна интернет веза била је кључна за прилагођавање онлајн учењу. Преосталих 40% је изразило да су се процеси онлајн учења одвијали из онлајн учионица других универзитета са фиксним термином. Универзитет са којег се изводила настава осигурао је инфраструктурне захтеве. Може се закључити да је једноставност приступа одређена факторима времена путовања, времена утрошеног на учење и технолошких захтева.

- **Брзо учење**

Испитаници су онлајн учење препознали као методологију бржег учења, а 50% њих се сложило да ће онлајн начин образовања у будућности бити прихваћен широм света.

- **Висок ниво самопоуздања**

Усвајање онлајн учења је довело до вишег нивоа самопоуздања међу ученицима са ниским самопоштовањем у погледу својих комуникацијских вештина. То може бити због недостатка потребе за интеракцијом лицем-у-лице што може резултовати притиском вршњака и доминацијом.

- **Приступ у било које време и на било којем месту**

Онлајн учење промовише побољшање опсега комуникације између ученика. Ученицима који живе на географски удаљеном месту нуди могућност да заврше свој образовни процес. Важну улогу има асинхрона комуникација (*Waters, 2012*). Могућност учења било када и било где је могућа због постојања медија заснованих на вебу. Истраживање је показало да технолошки захтеви методологије успешно погодују приступу било када и било где.

- **Смањен притисак и стрес**

Испитаници су истакнули смањење нивоа стреса због усвајања онлајн учења. То је истакло преко 30% ученика.

- **Нова тржишта**

Онлајн учење има потенцијал отворити врата новим тржиштима, како националним тако и међународним, којима се не може лако приступити путем других традиционалних облика учења.

- **Међународна партнерства**

Будући да су врата отворена према глобалним тржиштима, повећана је могућност и за међународна партнерства. Ученици имају користи од интеракције са разноликим групама ученика широм света (међународне групе за дискусију и сараднички задаци).

- **Скраћено време за излазак на тржиште**

Једноставност и брзина читавања и ажурирања материјала за учење велика је предност за онлајн учење.

- **Образовне погодности**

Уобичајена предност онлајн курсева је да полазници уче више од самог садржаја курса. Онлајн учење може значајно побољшати вештине писања и рада на рачунару.

- **Анонимност**

Анонимност је још једна велика предност јер може резултовати већим учествовањем свих ученика, укључујући и оне који су обично означени као "срамежљиви". Недостатак визуалних знакова омогућава инструктору да третира све ученике на исти начин.

- **Интеракција и задовољство ученика**

Резултати истраживања о курсевима учења на даљину показују како се чини да је интерактивност главни фактор у одређивању квалитете курса, што се одражава и у успешности ученика, оценама и задовољству курсем. Ученици имају боље резултате док учествују у онлајн курсевима јер им то пружа флексибилност и повратни приступ, којег су искусили у овој врсти учења.

- **Раст криве учења на факултету**

Инструктор може увелико побољшати своју презентацију додавањем слајдова, аудио порука, видео анимација, 1Д или тродимензионалних слика и текстова хипер веза. Сви ови елементи дају курсу већу делотворност.

- **Богате повратне информације и евалуација**

Добар софтвер и корисне апликације за учење пружају значајне предности за ученике, родитеље и школске администраторе, а резултирају и побољшаном комуникацијом, већом одговорношћу, бољом усклађеношћу ученика и већом објективношћу у евалуацији учења (*Taylor, 2002.*). Подстицање комуникације међу ученицима даје им повратну информацију од вршњака, као и од инструктора и чини се како се осећају саставним делом групе.

Недостаци онлајн учења

Неколико потенцијалних недостатака такође се може пронаћи у онлајн учењу од стране ученика, инструктора и другог наставног особља:

- **Потешкоће са придржавањем распореда**

Садашње истраживање показује како постоји велика шанса да се због усвајања методологије онлајн учења заобиђе распоред. Чини се да недостатак интеракције лицем-у-лице и изостанак накнадних обавештења од стране инструктора имају утицаја на то. Међутим, постоји јак аргумент против ове хипотезе будући да су наставни планови и програми за онлајн учење високо структурирани и дигитални по својој природи. Ученици добивају редовне и аутоматизоване информације путем е-поште што заузврат смањује случајеве непоштовања распореда.

- **Здравствени проблеми**

Испитаници су истакнули све већи број здравствених проблема због континуиране интеракције са дигиталним системима. Електронички уређаји попут рачунара и лаптопа препознати су као узрочници разних врста ергономских и ОРЛ здравствених проблема код ученика.

- **Недостатак правовремених појашњења**

Показало се како је недостатак правовремених појашњења најчешћи недостатак онлајн учења.

- **Недостатак искуства инструктора у раду са онлајн курсевима и међународним ученицима**

Недостатак искуства у раду са међународним ученицима од стране инструктора наведен је у истраживању као кључни недостатак.

- **Недостатак интеракције са инструктором**

Недостатак интеракције са инструктором био је уско повезан са недостатком интеракције лицем у лице што је резултирало великим смањењем друштвене интеракције генерално.

- **Недостатак надзора**

Истраживање је показало како су шансе за варање веће у случају онлајн учења у односу на традиционалне начине учења. Може се закључити како недостатак надзора омогућује варање, што је још један недостатак методологије онлајн учења.

- **Недостатак мотивације**

Недостатак мотивације је још један недостатак онлајн учења јер мотивација и нагон за учење често произлазе из интеракције унутар групе ученика.

- **Потреба за технологијом**

Онлајн учење увелико зависи од стабилне интернет везе која се односи на интернет повезаност на серверу и интернет везе на страни клијента. Са стране сервера, интернет повезаност осигурава да се садржај испоручује са сервера без прекида. Како би се то догодило, битно је одржавати везу велике брзине за ефикасну испоруку садржаја. Последишно, то има велики утицај на ефикасност методологије учења и на задржавање интереса ученика. У поређењу са конвенционалном методологијом учења, онлајн методологија учења има много недостатака у овом аспекту. То је зато што конвенционални начини учења не зависе ни од какве врсте интернет технологије.

- **Плагирање и варање**

Око 11% учесника изјавило је да је један од негативних утицаја на њихов процес онлајн учења повезан са присутношћу плагијата и могућношћу варања. *Rovai* (2000.) је нагласио кључне аспекте онлајн оцењивања ученика - надзирано тестирање, сигурност идентитета, академска искреност и коришћење онлајн форума у сврху оцењивања и комуникације.

- **Смањена поузданост**

Иако је мали број испитаника навео смањену поузданост као недостатак, она је ипак врло важна јер се делотворност сваког учења може одредити само мерењем поузданости.

- **Адекватно време**

Bartolic-Zlomislic i Bates (1999.) спровели су истраживање у којем су открили како учење и подучавање у онлајн курсевима и форматима одузима много времена. То је углавном било због велике количине времена утрошеног на читање и писање.

- **Организацијска припремљеност**

Неки технолошки развоји отворили су нове могућности за стварање хаоса унутар образовне организације, док су други живот учинили сложенијим.

- **Спремност ученика**

Присутност и експанзија онлајн учења једно је од обележја информацијског друштва које одређује ниво његовог развоја. Спремност ученика има велики утицај на успех онлајн курсева или програма.

- **Различите фазе развоја тима**

Током сесија онлајн учења постоји сталан проток нових ученика који се пријављују или искључују у било којем тренутку током сесије. Такве флукуације отежавају онлајн групама учествовање у типичним фазама групног учења попут загревања и проласка кроз активност. То отежава одржавање тока рада и групног развоја током већег раздобља. Ово ограничење смањује ефикасност онлајн група за подршку као јединог извора подршке за неке ученике.

- **Кризни менаџмент**

Прилично је изазовно успешно решити емоционалну кризу у кибернетичком простору. Ограничене повратне информације и недостатак информација за идентификацију компликују цели процес процене.

- **Крива учења на факултету**

Ако инструктори немају висок ниво рачунарске писмености, може потрајати неко време док науче све потребне захтеве или попуне празнине у знању и постану стручни програмери и инструктори онлајн курсева.

- **Ученици са ограниченим језичким вештинама**

Ученици са било којом врстом потешкоћа у учењу или са језичким ограничењима (као што је уколико је енглески њихов други језик) могу бити искључени брзим и вишеструким дијалозима, што доводи до фрустрације и неразумевања текста.

- **Техничка подршка**

Као и код сваког догађаја у стварном времену, могу се појавити неки проблеми, нарочито код синхроног учења које може укључивати временске зоне. Све више различитих проблема појављује се како демографија ученика постаје разноликија. (*Taylor, 2002*). Додатно, технички

проблеми су увек потенцијални проблеми приликом видеоконференција и учествовања у виртуалним састанцима. Мрежни промет, неодговарајуће постављање и друге техничке карактеристике могу утицати на проблеме као што су квалитет звука и видеа (Taylor, 2002).

- **Групни труд**

Развијање ефективног онлајн учења захтева значајан тимски труд, посебно ако инструктор нема вештине битне за олакшавање процеса онлајн учења (Taylor, 2002).

- **Синхрони или асинхрони контексти учионице**

У асинхроној онлајн учионици ученици могу приступити својим онлајн лекцијама у било којем тренутку. Синхрона учионица укључује све ученике који се повезују у исто време што им омогућује комуникацију са инструктором и међусобно. Асинхрони разреди спречавају одржавање дискусија. Ученици могу имати потребу за тренутним одговорима на своја питања или за дељењем својих ставова.

- **Трошкови**

Трошак надоградње система и програма може се сматрати знатним за институције заинтересоване за имплементацију програма онлајн учења.

- **Приступ материјалу курса**

Како би допрели до свих ученика, инструктори морају осмислити курсеве имајући на уму доступност софтвера и хардвера својим ученицима. Ако живе у мањим градовима или удаљеним деловима земаља, њихов приступ интернету може бити ограничен, а постоји и опција како можда неће моћи приуштити потребну опрему.

- **Евалуација и процена**

Ако се инструктори фокусирају на вишеструки избор/тачно/нетачно/или друге одговоре попут "кликни на одговор" у тестовима или оцењивањима, можда неће моћи проценити дубину знања ученика и њихову способност да одговоре са разумевањем.

Стварање подстицајног окружења за онлајн учење

Ангажман је кључни елемент задовољства ученика на онлајн курсевима. Дефиниција ангажмана нашироко је истражена у литератури везаној за учење на даљину у последњих неколико деценија. Ангажман ученика дефинише се као учениково психолошко улагање и напор усмерен на учење, разумевање или савладавање знања, вештина или заната које академски рад намерава промовисати (*Martin i Bolliger, 2018.*). Ангажман ученика у онлајн учењу врло је важан јер онлајн ученици имају мање могућности за ангажман. Зато је битно створити више могућности за ангажман ученика у онлајн окружењу.

Стратегије ангажмана усмерене су на пружање позитивних искустава ученика, укључујући могућности активног учења, као што је сараднички групни рад, пружање простора и времена ученицима да олакшају презентације и дискусије, дељење више ресурса, креирање задатака са практичним задацима и интеграцију студије случаја и размишљања. Ангажман је кључно решење за питање изолације ученика, напуштања, задржавања и стопе дипломирања у онлајн учењу.

Moore (1993.) идентификовали су три врсте интеракција, које су важне за квалитетно онлајн учење:

- прва је била интеракција између ученика: интеракција ученик-ученик,
- други је био повезан са интеракцијом са различитим улогама унутар курса: интеракција ученик-инструктор, и
- трећи је био повезан са односом између садржаја и ученика: интеракција ученик-садржај.

Martin i Bolliger (2018.) потврђују важност све три врсте стратегије ангажмана у онлајн учењу, посебно ангажмана између ученика и инструктора. То потврђује уверење како институције требају дизајнирати и испоручити искуства учења која укључују ученике за успешне исходе онлајн учења. Налази сугеришу да се ангажман ученика може побољшати интерактивним дизајном онлајн курсева и прилагођавањем метода фацитације онлајн курсева. Стил фацитације инструктора је битан и захтева искуство у стратегијама управљања временом и укључивању у комуникацију.

Резултати овог истраживања користе (1) онлајн инструкторима који су мотивисани истражити различите стратегије ангажмана за имплементацију у своје онлајн курсеве, (2) дизајнерима инструкција који помажу у дизајну и развоју онлајн курсева и (3) администраторима који истражују начине за повећање ангажмана на онлајн курсевима у својим институцијама (*Martin i Bolliger, 2018.*).

За успешан прелаз са традиционалне педагогије на педагогију активног онлајн учења, инструктори ће можда морати променити или прилагодити своје стилове поучавања које су користили у "традиционалној учионици" и развити нове вештине како би досегли до ученика на даљину. Надаље, стална и смислена комуникација битан је део искустава онлајн учења. Инструктори сnose одговорност за стварање осећаја припадности заједници која учи заједно. Иако се коришћење традиционалне методологије може чинити брзим и једноставним решењем за онлајн учење, такође је важно разумети предности и недостатке метода онлајн поучавања. Успех у онлајн учењу и поучавању често је одређен разумевањем различитих аспеката дизајна и начина извођења онлајн курсева, као и свих изазова и прилика које се појављују (*Keengwe i Kidd, 2010.*).

Приручници и водичи те наставни материјали морају бити пажљиво осмишљени тако да се баве свим компонентама процеса учења и поучавања, укључујући педагогију, управљање курсем, технологију и друштвену динамику. У осмишљавању успешног искуства онлајн поучавања и учења, инструктори и дизајнери требају разумети све важне делове постављања позорнице и управљања процесом учења. Редослед активности, ресурсе и време потребно је пажљиво планирати. Надаље, потребно је позабавити се компонентама процеса онлајн учења као што су опис курса, специфични циљеви курса, компетенције које курс промовише, критеријуми евалуације и стратегије подучавања, након чега следи преглед изазова и прилика које би се могле појавити током процеса развоја и поучавања онлајн курсева током пребацивања из традиционалних у окружења за онлајн учење (Keengwe i Kidd, 2010).

Развој информатичких и комуникацијских технологија отворио је простор за широк распон могућности за наставнике како би проширили свој процес учења изван традиционалне учионице те могли укључити ученике на географско удаљеним локацијама. Из тог разлога се од инструктора не захтева само да уче о новим дигиталним технологијама, већ и да разумеју како требају трансформисати своје приступе учењу у сврху задовољења потребе онлајн ученика. Поседовање технологије на располагању не побољшава аутоматски методологију онлајн учења. Прави изазов је “развијати савршено знање о поучавању и учењу са технологијом, а не само о технологији” (Keengwe i Kidd, 2010).

Због све веће потражње за образовањем и оспособљавањем, онлајн учење (и поучавање) није нужно за будућност, већ је стварност данашњице. Међутим, недостају истраживачки подаци за разумевање утицаја окружења онлајн учења на ученике. Стога је проведено истраживање са четири главна циља која су се бавила окружењима онлајн учења, са посебним фокусом на ангажман ученика, постигнућа и задржавање ученика (Oncu i Cakir, 2011).

Циљеви су следећи:

- a) ангажман ученика и сарадњу требало би побољшати,
- b) ефективно олакшавање је кључно и треба га промовисати,
- c) треба даље развијати технике процене како би се добиле повратне информације;
- d) треба израдити и осмислити програме развоја факултета.

За постизање тих циљева препоручују се четири методе које су уобичајене у литератури о наставним технологијама. За сва четири циља можете користити развојно и формативно истраживање. Иако је прикладно за све циљеве, експериментално истраживање боље одговара циљевима везаним за технике фацитације и оцењивања, док је теорија активности корисна за циљеве који се односе на ангажман у учењу и ефикасну фацитацију (Oncu i Cakir, 2011).

Управљање односима, одговорност и комуникација

Сарадња између ученика, администратора, ментора, учитеља, инструктора и родитеља (за малолетне ученике) потребна је за стварање подстицајног окружења за онлајн учење. Односи међу тим кључним учесницима морају се одржавати и неговати јер су они кључни за осигуравање да ученици добију сву потребну подршку која им је потребна.

- Администратори: Будите укључени

Инклузија у програм онлајн учења један је од најважнијих начина на који администратор може пружити подршку у стварању успешног окружења за онлајн учење за ученике. Администратори могу подстакнути инклузију различитих релевантних учесника (попут родитеља) дајући им до знања како се могу укључити – осигуравајући да су свесни водича, рокова, очекивања и постигнућа. Администратори би требали бити у могућности разумети могућности које онлајн учење пружа ученицима, као и разлоге због којих би ученици можда желели похађати онлајн

течај. Администратори су они који пружају програм за онлајн учење. Зато морају бити флексибилни како би се прилагодили и променили структуру када год је то потребно. Администратори такође морају бити спремни одговорити на нове изазове са којима се ментори или инструктори суочавају и пружити подршку када је то потребно. Дефинисањем јасних очекивања и одговорности поставиће се оквир за подстицајно окружење за онлајн учење за менторе.

- Ментори: Створите везе

Ментори граде односе са ученицима јер им нуде подршку лицем-у-лице током онлајн наставе. Улога ментора је успоставити рутину и редовно се састајати са ученицима, разговарати о њиховом напретку и пратити оцене и извршење задатка. Кључна одговорност ментора је бити доступан ученицима који имају питања. Подржавајући процес премошћивања комуникацијских разлика између свих релевантних учесника, ментори играју значајну улогу у стварању подстицајног окружења за онлајн учење.

- Учитељи: Фокусирајте се на комуникацију

Честа и правремена комуникација са ученицима и менторима улога је онлајн учитеља и начин на који стварају подстицајно окружење за учење. Осећај фрустрираности или неважности може се појавити међу ученицима уколико морају дуго чекати било какву информацију о својим питањима, проблемима или повратним информацијама. Учитељи морају упознати своје ученике као што они требају научити о свом учитељу како би били сигурни да је он права особа којој је стало до њиховог успеха. Све су то важне компоненте стварања подстицајног окружења за учење. Праћење и мотивисање ученика током целог процеса учења још је један начин подршке. Наставници су такође они који креирају структуру унутар курса, унапред комуницирају рокове и очекивања.

- Родитељи (уколико потребно): Будите присутни

На исти начин на који ментор делује као подршка лицем-у-лице ученицима на мрежи, родитељи су подршка ученицима да заврше своје онлајн задатке и наставу изван школе или код куће. Образовна подршка код куће важна је у сваком онлајн курсу, а још важнија у учењу на даљину због тренутне пандемије. Са обзиром на то, треба нагласити како родитељи морају разумети разлике и сличности између две врсте учења: онлајн и учења лицем-у-лице. Иако онлајн курсеви могу бити практични у смислу заказивања, многи ученици нису спремни за стварност онлајн учења. Будући да онлајн курсеви захтевају од ученика да буду одговорнији у управљању својим временом и извршавању задатака, кључно је да родитељи разумеју шта се очекује од ученика.

Све раније наведене информације показују колико је међусобна сарадња школских администратора, онлајн инструктора, ментора и родитеља важна за стварање подстицајног окружења за учење за онлајн ученике. Сваки учесник сноси одговорност за различите аспекте потпоре, иако се њихове улоге у неким аспектима преклапају. Ове особе које подупиру ученике у њиховој онлајн настави морају комуницирати и међусобно, не само са ученицима. Што је још важније, требала би постојати јединствена очекивања у погледу извршења задатка, квалитета рада, понашања и академског интегритета које се договарају између свих укључених. Ученици ће се осећати сигурније и биће успешнији ако сви учесници сарађују (*Michigan Virtual Learning Research Institute, 2020*).

Стварање позитивног окружења за онлајн учење: савети и трикови

Дисциплина и преданост су главни предуслови за успех у окружењу онлајн учења јер већина онлајн курсева захтева од полазника да следе распоред курсева и извршавају недељне задатке и обавезе. Стога су добре вештине управљања временом неопходне (British Columbia Institute of Technology, 2003).

Ево неколико савета за стварање позитивног окружења за онлајн учење:

- Побрините се да ваша соба буде мотивишућа за учење

Одаберите светао и отворен простор који вас може инспирисати и подстакнути да постигнете оно што требате. Одаберите мирно место за рад без ометајућих фактора попут породице, пријатеља, ТВ-а и рачунарских игрица.

- Развијте вештине управљања временом

Уколико похађате онлајн курс, посебно је важно развити добре вештине управљања временом. Нећете имати подршку учионице лице-у-лице која ће вам помоћи присетити се.

- Испуните захтеве курса како је навео ваш инструктор у наставном плану

Осигурајте да разумете исходе курса, одговорности, систем оцењивања и додељене пројекте. Побрините се да имате довољно времена да завршите све задатке у року који вам инструктор одреди.

- Будите способни комуницирати писменим путем

Већина комуникација у онлајн окружењу одвија се у писаном облику. Важно је осећати се угодно у изражавању својих мисли у писаном облику.

- Искористите све предности онлајн форума за дискусију

Посетите платформе за онлајн учење почетком сваке недеље како бисте проверили сва најновија ажурирања. Напишите објаве који укључују ваше властито виђење теме, укључују линкове на чланке или друге референце које подржавају ваше коментаре или мишљење. Поштујте друге и искористите прилику да се повежете са другим ученицима.

- Будите спремни питати ако вам нешто није јасно

Инструктор не може знати ако нешто није јасно, осим ако ученик не даје повратну информацију или поставља питања ради појашњења. Онлајн учење поставља очекивање од ученика да знају пратити распоред курса, кретати се и користити доступне алате. Али неки ученици имају потешкоћа са разумевањем свих тих задатака. Комуникација је кључна у таквим тренуцима. Како би разјаснили све нејасноће, ученици би требали на време послати е-пошту или поруке путем платформе инструктору како би били сигурни да разумеју задатак на време.

- Поштујте мишљење и позадину других ученика

Поштујте друге и будите отвореног ума према свим осталим ученицима са којима ћете комуницирати током свог програма онлајн учења јер многи од њих долазе из различитих националних и културних средина.

Приликом организовања активности онлајн учења, важно је имати на уму да постоји неколико доступних врста учења:

1. асинхроно или синхроно – асинхроно значи да особа може учити властитим темпом и приступити садржају курса када год жели или има времена. Синхроно учење догађа се уживо (у стварном времену), а учесници би требали бити присутни цело време током састанка, обуке или радионице. На пример, *Coursera* је пример асинхроног учења, јер је могуће приступити платформи у било којем тренутку и придружити се курсу када то ученику највише одговара. Са друге стране, ако имате *Zoom* позив када слушате вебинар или онлајн обуку, говоримо о синхроном учењу, јер се оно догађа уживо, а ученици морају бити присутни истовремено са водитељима или тренерима на мрежи.

2. комбиновано учење – које се састоји од онлајн учења у било којем облику и курса лицем-у-лице. У овом случају део учења путем интернета одвија се у неким од фаза: пре, током или након обуке лицем-у-лице. Одабир позорнице има огроман утицај на развој садржаја вашег онлајн дела обуке. Обично се код обуке у омладинском раду догађа да се припремне активности догађају пре обуке лицем-у-лице, а укључују активности упознавања и активности изградње групе.

Коју врсту учења требате користити када организујете онлајн радне активности: асинхронно, синхронно или комбиновано учење?

Пре него што одаберете врсту учења за своје онлајн активности са младима, требали бисте размислити о овим питањима:

Како би ваша циљна група реаговала на различите начине учења? Неки људи воле комбиновано учење, док неки воле учити у властитом ритму и темпу, без строгих рокова. Стога морате размислити о карактеристикама своје циљне групе и њиховим преферираним начинима учења. Можете унапред направити кратку анкету са својом потенцијалном циљном групом или направити кратку фокус групу како бисте сазнали више појединости о преферираном начину учења. Имајте на уму да дуготрајна присутност на интернету може исцрпити неке ученике, тако да може утицати на врсту учења коју ћете одабрати.

Ко је ваша циљна група и где се налази? Неким људима је лакше приступити онлајн учењу ако одаберете асинхронно учење. Ако планирате имати ученике из целог света, било би лакше одабрати асинхронно учење због временских разлика и договарања планова око лекција.

Је ли ваш садржај интензиван и тежак? Ово питање је врло важно јер вам може помоћи у одабиру врсте учења. Асинхронно учење је боља опција ако одаберете једноставан садржај јер водитељ или тренер нису увек доступни. Са друге стране, ако имате интензиван и тежак садржај, онда би синхронно учење могло бити бољи избор, јер је тренер више укључен и може бити на располагању за објашњавање различитих концепата и представљања теорије. Такође, синхронно учење је боља опција ако учење укључује пуно дискусија.

Колико дуго ће трајати ваша активност? Постављајући себи ово питање, лако можете одабрати коју врсту учења користити. Ако ћете имати дугорочни курс, који траје неколико месеци - комбиновано учење је прави начин. То ће створити чвршћу повезаност међу ученицима и треба их одржати мотивисаним да остану у е-учењу до краја. Комбиновано учење се такође може користити у ситуацијама када видите да ученици требају мотивацију и људи напуштају онлајн курс.

Прилагођено из Катинић Видовић, Морић, Мичијевић (2019.)

Веб-базирани и онлајн омладински рад

Изрази: веб-базирано учење, онлајн учење и дигитално учење се често користе у истом контексту иако постоје неке разлике. Учење засновано на вебу претпоставља материјале за учење који се испоручују у веб прегледнику, укључујући материјале паковане на ЦД-РОМ-у или другом медију. Са друге стране, онлајн учење подразумева доступност садржаја на рачунару. Садржај је доступан на различитим локацијама: интернету, или се може инсталирати на ЦД или рачунар у учионици или у радном центру за младе. (Tsai i Machado, 2002).

Учење засновано на вебу претпоставља добијање приступа садржају путем веб прегледника (не само активности) и стварних материјала за учење који се испоручују у веб формату. У томе је учење засновано на вебу аналогно уџбеницима, где његов садржај одређује је ли књига роман, извештај или уџбеник. Понуда обуке засноване на рачунару у којој се једноставно преузима са веб странице није учење засновано на вебу. Прегледавање садржаја на вебу (чак и линеарно) је кључна карактеристика учења заснованог на вебу. Садржај за учење заснован на вебу се обично преузима са веб странице, али постоје и алтернативна решења. Коришћење ЦД-РОМ-а је обично добро решење у ситуацијама без приступа мрежи, као у школама без приступа интернету или усред војног сукоба (Tsai i Machado, 2002).

Онлајн учење се односи на уобичајеније концепте онлајн помоћи, онлајн документације и онлајн услуга. Претпоставља да су материјали за учење већ доступни у рачунарском окружењу. Често се онлајн учење односи на материјале за учење који су директно доступни из основне апликације (као у онлајн помоћи); међутим, материјали за учење доступни онлајн такође се квалификују као лако доступни. Коришћење мреже није битно, а заправо се концепт онлајн учења појавио пре развоја веба и пре него што су материјали за учење дистрибуисани интернетом или мрежама (Tsai i Machado, 2002).

Методe онлајн омладинског рада (Sinisalo-Juha i Timonen, 2011)

Онлајн омладински рад се заснива на разумевању важности дигитализације у животима младих људи; живе офлајн и онлајн у исто време, интернет их окружује, дигитална писменост је постала основна вештина и постоји много младих у неповољном положају без приступа онлајн свету или могућности за развој дигиталних вештина. Дигитални омладински рад није само за оне са јаким техничким вештинама, он се заснива на спремности разумевања животног контекста младих, учења од њих и пружање подршке у кретању њиховим животима. Такође се ради о максималном искориштавању нове технологије како би омладински рад био бољи и узбудљивији за младе. Дигитални омладински рад укључује коришћење вештина како би се младима помогло да се њихов глас чује путем дигиталних медија и технологије те подржавање њихових права, како у дигиталном свету тако и у физичком (Европска комисија, 2018).

Према експертној групи ЕУ-а за дигитализацију и младе, основаној у оквиру Плана рада Европске уније за младе 2016.-2018., дигитални омладински рад:

- означава проактивно коришћење или адресирање дигиталних медија и технологије у омладинском раду.
- није метода омладинског рада – дигитални омладински рад може бити укључен у било које окружење омладинског рада (отворени омладински рад, информисање и саветовање са младима, клубови за младе, самостални омладински рад...).
- има исте циљеве као и омладински рад генерално и коришћење дигиталних медија и технологије у омладинском раду увек треба подржавати те циљеве.
- може се догодити у ситуацијама лицем-у-лице, као и у онлајн окружењима – или у мешавини ова два.
- подупиру га иста етика, вредности и принципи као и омладински рад.
- Дигитални медији и технологија могу бити коришћени као алат, активност или садржај у омладинском раду.

Nieminen (2007.) (у Sinisalo-Juha i Timonen, 2011) проучавао је и дефинисао четири кључне функције омладинског рада: социјализацију, индивидуализацију, компензацију, као и ресурсе и алокацију. Уз то, *Nieminen* дефинише једну такозвану скривену функцију: контролу. Корисно је анализирати омладински рад заснован на вебу и из перспективе ових кључних функција.

Функција социјализације омладинског рада односи се на прикључивање младе особе култури, друштву и околним заједницама. Овај процес од омладинског радника захтева знање и вештине, као и комуникацију вредности и праксе. За младе је значајно да се сусрећу са професионалним омладинским радницима. Слично, истичу како им је важно имати онлајн омладинске раднике из истог географског подручја.

Функција индивидуализације односи се на потпору раста младе особе у самосталну индивидуу свесну властитих потреба и циљева. Полазна тачка овде је слушање, препознавање и поштовање потреба младе особе. Младима треба осигурати простор у којем могу развити своје личне карактеристике. У веб-базираном омладинском раду, онлајн услуге информисања и саветовања за младе нуде информативне странице као и услуге одгођеног одговарања на питања.

Почетна тачка **функције компензације** решава све потешкоће у социјализацијским и индивидуализацијским функцијама. Циљ је позабавити се факторима који угрожавају једнакост и недискриминацију те подржати оне младе људе који су искључени у друштву. Веб-базирани омладински рад смањује разлике у животним условима младих. Младима се омогућује приступ барем минималним услугама без обзира на место становања.

Једна од функција омладинског рада је **утицање на ресурсе** који су алоцирани младим људима од стране друштва, као и сама **алокација**. Други циљ је оспособити младе људе да утичу на одлуке које се тичу њих самих. То се такође назива образовањем за демократско грађанство, што укључује подучавање младих о медијској писмености. Друштвени медији су једноставан канал за утицање на младе људе. Међутим, ако канал није примерен узроку, коришћење друштвених медија никад неће имати пожељан учинак.

Контролна функција додељује се омладинском раду извана. То није стварни омладински рад, већ очекивања у вези са омладинским радом. У веб-базираном омладинском раду, то би могло претпоставити да је примарна дужност омладинског радника проматрати онлајн понашање младих и пријавити сваку сумњиву активност. Такав поглед ставља образовну улогу омладинског радника у други план (Sinisalo-Juha i Timonen, 2011).

Циљеви и задаци онлајн омладинског рада

До младих се углавном може доћи путем интернета будући да већина њих има природну вештину бављења информацијским и комуникацијским технологијама (ИКТ), али постоје многа друга подручја у којима омладински рад може играти важну улогу. Уз опште циљеве и задатке омладинског рада ова подручја првенствено укључују информативне и превентивне задатке.

- Не може се избећи дискусија о ИТ-у и опасностима у вези са њим. Иако постоји много младих људи који су врло компетентни у коришћењу свих врста дигиталних алата, у дигиталном окружењу могу наићи на многе опасности.
  - Патолошка употреба: баш као што претерано читање или спорт могу бити штетни за људе, прекомерна употреба информацијских комуникацијских алата или повезаних услуга може бити једнако штетна. Стога постоји простор за превентивне мере које упозоравају на потенцијалне опасности прекомерне употребе ИКТ-а и спречавају исте. Међутим, (често непопуларна) дискусија је међу стручњацима о томе шта значи вишак, за сад нису пронађени конкретни закључци. Важно је овој теми приступити са опрезом.
  - Сигурност: други елемент информисања и активности превенције односи се на сигурност – постоји повећана потреба за њеном контролом. Постоје многе врсте сигурносних ризика повезаних са ИКТ услугама којих многи млади људи нису свесни. Уз заштиту електронских података, наравно, важна је и заштита од штетних садржаја.
  - Закон: питање ауторских права није постало само питање међу младима који су по том питању прилично опуштени, то је и питање сигурности са озбиљним последицама. Много је примера, нпр. онлајн дистрибуција видеоснимака школских туча или снимање и похрањивање активности из илегалних извора или снимака криминалних радњи итд.
- Дигитална писменост, што значи да вештина коришћења дигиталних уређаја и апликација не значи да је неко вешт у одабиру вредности из мора информација. Зато је један од задатака дигиталног омладинског рада научити које су информације важне, а које бескорисне – тј. омладински рад може имати улогу у промовисању развоја информацијске писмености.
- Омладински рад може играти важну улогу у дељењу знања ширењем, сажимањем и превођењем међународних материјала. Превођење и дељење вредних материјала може представљати један од главних темеља интеркултуралног учења.

- Један од задатака виртуалног омладинског рада могао би бити развој контролисаних, сигурних простора за младе са приступом рачунарима и интернету. То не подразумева само приступ рачунару за младе у центрима за младе, већ и више рачунара спојених на интернет који младима омогућава истраживање различитих врста сарадње, од игара до озбиљнијих активности.
- Млади дигиталног доба морају задржати одређени ниво флексибилности. Уз висок ниво слободе који се ставља на располагање младима, то мора доћи са ставом доступности омладинских радника. Тренутни одговори стварају окружење поверења, а ако дође до кашњења, поверење се не формира, а ангажман младих се смањује (Székely i Nagy, 2011).

Алати који се користе у дигиталном омладинском раду

Данас дигитални омладински рад користи разнолик скуп алата који се континуирано развија. Алати се могу поделити у два дела: пасивни алати који се фокусирају на олакшавање ширења или дистрибуције информација и интерактивне апликације (Székely i Nagy, 2011).

Пасивни алати: решења која омогућају једносмерну комуникацију, нпр. традиционална почетна страница, офлајн и онлајн билтен, герилски маркетинг итд.

(Интер)активни алати:

- Интерактивна онлајн присутност (индиректни дијалог) – било која врста веб странице, блога или *wikija* која има опције коментарисања, допуне или је прикладна за почетак разговора. Готово сваки циљ може се постићи уз помоћ бесплатних система за уређивање.
- Индиректни, генерално одгођени дијалог – кампање за текстуалне поруке, листе е-поште.
- Директни, тренутни дијалог – *chat*, телефон, разговор путем аватара у виртуалном свету јер је садржај разговора важнији од канала.
- Странице друштвених мрежа – покретање под-странице на већ постојећој страници или стварање неовисне странице. Тиме је могуће доћи до оних ученика који нису могли бити присутни у офлајн простору.
- Видео портали – политичари, владе и пословне организације већ користе видео у онлајн окружењу за слање порука, регрутирање следбеника, најаву позива итд. Европска унија има засебан видео портал, назван Еутубе.
- Игре – озбиљне игре изградиле су тржиште вредно милијарде и представљају потенцијалне прилике у образовању, обуци и изградњи заједнице. Иако су многе озбиљне игре врло моћан алат у изградњи, мотивисању и одржавању заједница, оне нису стварно препознате и коришћене у свету дигиталног омладинског рада.
- Виртуални светови – најновија и најиновативнија платформа дигиталне културе. Виртуална окружења тек су се почела развијати диљем света.

Онлајн активности младих

На основу истраживања Морића и Господнетића (2019.), млади људи интернет користе углавном за забаву, опуштање и повезивање са другима. Надаље, онлајн истраживање које су провели *Fleming i Rickwood* (2004.), открили су како од 6.700 адолесцената у доби од 12 до 17 година углавном користи своје рачунаре за слање е-поште, играње игрица на мрежи, истраживање домаћих задатака, размену порука и слушање музике.

Истраживања нам показују како млади представљају групу која је значајно укључена у различите онлајн активности, а углавном размењује поруке са другим људима и игра игре. На пример, *Facer, Sutherland, Furlong i Furlong* (2001.) дошли су до закључка да током свог времена проведеног онлајн 65% деце користи интернет за приступ е-пошти, програмима за *chat* и игрицама. Како су млади хетерогена група, сви имају различите интересе, па дечаки радо проводе време генерално сурфајући и играјући игрице, док девојке воле разговарати и куповати путем интернета (*Zhang, 2010*).

Кад се одлучујете за истраживање младих, добро је имати на уму да се променио начин на који комуницирају и стварају односе: користе онлајн свет за стварање друштвених мрежа и комуникацију. Такође се мора истакнути да интернет има паралелну димензију, потпуно другачију од стварног света. Даје прилику људима да се укључе и његују односе, међутим, променио је начин на који комуницирамо, успостављамо контакт или пружамо подршку другим људима. Треба напоменути како се интернет користи и у образовне сврхе (курсеви е-учења), тражење доступних информација или тражење неке врсте забаве. Међутим, друштвене мреже су различите јер укључују контакт са другим људима, што активности чини занимљивијима (*Park, Kim i Na, 2015*).

Живећи своје животе онлајн, људи га обично виде као другачију, паралелну стварност, па разликују свој онлајн и офлајн живот. На основу тога стварају се нова правила која укључују и како поступати, шта је допуштено, а шта не, итд. Иако можда живе на различитим географским локацијама, млади људи у онлајн стварности деле активности, интересе, правила и осећај припадности. Њихове онлајн активности помажу им да створе нову особност која ће их ослободити њихове офлајн особности и друштвених улога. Уз онлајн активности, млади људи имају могућност показати своју нутрину због анонимности интернета и могу бити особа каква желе бити (*Mesch, 2009a*).

Кад користе рачунар, млади обично раде *multitasking* у медијима, што значи да користе више активности одједном и могу се пребацивати између њих, а могу укључивати слање порука, коришћење тражилица или слање е-поште. На пример, при коришћењу инстантних порука 75% младих навело је да ову активност проводе у исто време док конзумирају друге медијске садржаје; слична је ситуација и са коришћењем е-поште, где је 83% људи радило мултитаскинг у медијима (*Mesch, 2009a*).

Као што је већ речено, за младе људе интернет се углавном користи за комуникацију (као што су поруке, гледање видеа и чаврљање), али требају бити свесни и негативних учинака које има на њих, а то може укључивати непристојна и штетна понашања.

Интернет је иновативан јер доноси активности друштвене интеракције, што пружа простор за упознавање нових људи, а овисно како се на њега гледа, интернет није само комуникацијски канал, већ и простор за друштвено деловање. Неки резултати истраживања показују како је коришћење интернета уско повезано са ризиком од злостављања, а ако млади људи више користе интернет, могли би бити изложенији сувег малтретирању (*Mesch, 2009*).

Кад је реч о највише ранжираним онлајн активностима, оне су следеће: друштвено умрежавање, рад за школу, забава и опуштање, играње игрица и купња артикала на интернету. Као што сви знамо, друштвени медији постали су доминантна пракса међу тинејџерима – а то укључује коришћење *Instagrama*, *Twittera*, *Facebooka*, *WeChata* или неких других платформи. (*Sampasa-Kanyinga i Hamilton*, 2015). Ова употреба довела је до неких забрињавајућих података – постоји 97,7% особа овисних о интернету. Овај резултат је делимично потврдио налазе *Sampasa-Kanyinga i Hamiltona* (2015.): тинејџери који интензивно користе друштвене медије чешће су класификовани као погођени зависношћу од интернета и показали су већи психолошки стрес.

Xin et al. (2018.) напомињу како је тенденција зависности од интернета повезана са полом, потврђујући резултате досадашњих истраживања која показују да су мушкарци имали већу тенденцију било благе или тешке зависности од интернета. Надаље, открио је како су активности које мушкарци и жене користе на интернету у корелацији са зависношћу. На пример, када су упоредили мушкарце који су имали зависност од интернета и користили друштвене странице и онлајн игрице (прва група) и оне који нису проводили ове две активности (друга група), показало се да је прва група значајно надмашила другу групу (Xin et al., 2018).

Збирка онлајн активности

У овом делу ћемо говорити о могућим онлајн активностима које можете спровести у омладинском раду и имигрантима. Као што сте већ видели, можете обрађивати разне теме онлајн, но важно је проценити потребе и почети од размишљања о облику вашег онлајн учења (асинхроно или синхроно, комбиновано) и прилагодити активности.

На основу организације Verke и њихове веб-странице Digtalyouthwork.eu (2021.), постоји неколико савета који се могу користити како би се повећао учинак онлајн активности. Предлажу следеће активности:

1) Користите Discord као платформу

Discord је платформа која вам омогућује да разговарате и типкате са другима и прилично је популарна у заједницама игара. Може се бесплатно поставити и доста се користи међу младима у одређеним земљама. Платформа се може користити и за допирање до младих и за ангажовање младих на интернету.

На пример, имитација [Save the Internet](#) активно користи различите алате како би се дошло до младих људи и информисало о њиховој кампањи. Једна од платформи коју су користили је Discord, где су окупили пуно младих који подржавају њихов циљ.

2) Активно користите TikTok за организовање различитих активности

Нове платформе друштвених медија омогућују омладинским радницима и организацијама за младе да их користе за организирање различитих активности на интернету. Прво, коришћење TikTokа помаже у разумевању потреба младих људи и онога о чему они говоре. Ово вам може дати добар преглед онога што младе људе занима. Иако ћете пронаћи пуно смешних видеа, има их и пуно озбиљних. Надаље, можете организовати изазове који су прилично популарни на TikTok. Дакле, ако направите изазов, можете позвати младе да се придруже и скупити подршку за тему којом се бавите. Ово може бити тема имиграције, плеса за смањење говора мржње или стварања звука који се може поновно објавити и одглумити.

3) Разговарајте о различитим темама са младима користећи Instagram Live

Instagram има значајан удео младих који га користе. Омладински радници могу користити методу Instagram Live како би разговарали о темама које су важне младима, посебно имигрантима. Можете организовати сесију питања и одговора или разговарати о различитим темама и упознати их са младима. Надаље, можете користити Instagram приче за прикупљање повратних информација од младих о томе како се осећају и које су њихове потребе. То се може учинити помоћу опције анкете и врло је једноставно за коришћење.

4) Користите једноставне игре за ангажовање младих

Једноставне игре, попут икс-окс или вешала, могу се користити за забаву и попуњавање времена за младе. Могу помоћи у повезивању, разумевању других, али и за саму забаву. У активностима препоручујемо и коришћење онлајн активности за подизање енергије које могу бити различити (нпр. истезање – сви покрећу и сви понављају; видим... – особа треба одабрати боју, предмет или нешто друго и рећи шта види: на пример, “Видим нешто плаво” – у овом случају свако би требао брзо пронаћи нешто плаво из своје собе и показати то на камери).

5) Угостите stream на Twitch-у

Ако имате младе који су заинтересовани за гејминг, можете искористити прилику да угостите stream на Twitch-у и окупите младе. Ако не волите игре, можете покривати различите друге теме, јер људи користе Twitch у различите сврхе. Један од примера био је омладински радник који је кувао и делио рецепте, што је био велики хит у Финској.

Како бисте сазнали више о могућим активностима, препоручујемо да проверите [Digital Youth Work webpage](#), где можете пронаћи више примера и инспирације у вези са дигиталним омладинским радом.

Екстерна комуникација - Коришћење друштвених медија у омладинском раду

Друштвена мрежа је интернетска платформа коју користимо за изградњу односа са различитим људима првенствено на основу стварних животних веза и различитих интереса. Мреже се обично првенствено заснивају на комуникацији у различитим форматима, што укључује дељење различитих медијских облика, попут видеа, блогова, постова, снимака уживо и друго. Неке од најчешће коришћених и најпопуларнијих друштвених мрежа укључују *Facebook*, *Instagram*, *Snapchat*, *Whatsapp* и *Twitter*, а данас се све више и више користи *TikTok*. Како се нови друштвени медији појављују сваки дан, важно је развити критичко размишљање, те видети зашто и како користимо те нове платформе (Европска комисија, 2018а).

Друштвени медији пружају прилику за комуникацију са младима, омогућују разговоре изван састанака лицем-у-лице и прилике за изградњу односа и, када су други укључени, стварање осећаја заједништва. када говоримо о омладинском раду, важно је приметити да омладински радници могу користити друштвене мреже за комуникацију са младима на различите начине (Европска комисија, 2018а):

- Емитовање или маркетиншка комуникација – користећи *Twitter* или *Facebook* налог своје организације, можете информисати ширу заједницу о активностима које спроводите. На пример, ово можете користити за:
  - Информисање младих о новим приликама у које би могли бити укључени;
  - Пружање ажурирања вашег пројекта;
  - Представљање резултата рада групе младих коју подупирете.
- Групна комуникација – можете створити заједничку групу на различитим страницама друштвених медија, као што су *Facebook* или страница за размену порука (*Whatsapp*). Ако се то проведе, то може бити добар начин да се млади информишу о активностима, новим приликама и другим важним вестима. Коришћење овога помаже у једноставном дељењу информација и одржавању веза са младима.
- Индивидуалне поруке – можете користити приватне поруке на различитим страницама како бисте дошли до младих људи. Ако користите ову методу, имајте на уму да би се нека правила требала спроводити како би сви били сигурни. Размислите о својим најбољим праксама у офлајн свету и копирајте их у онлајн свет. Имајте на уму да се различите ствари могу тумачити на различитим нивоима онлајн, где недостаје невербална комуникација, што може помоћи у преношењу ваше поруке младима.

Ако вам је циљ остати у контакту са младима изван сесија и посла који обављате, те желите изградити мрежу вршњачке подршке, препоручује се створити приватну онлајн заједницу. Ово је место где укључени могу постављати питања, ангажовати се и делити информације. Ако ћете створити такву заједницу, добро је размислити како ваше властите најбоље праксе функционишу у офлајн свету и како би изгледале у онлајн простору. То може укључивати:

- Компетентне омладинске раднике који ће често онлајн проверавати младе људе; препоручује се имати барем две.
- У почетку је добро размислити о томе ко ће бити део онлајн заједнице и како ће сазнати за групу и придружити јој се. Ко ће бити одговоран за овај део?
- Такође, важно је размислити који ниво подршке ћете пружити оним младим људима који нису добри у дигиталним вештинама. Је ли могуће организовати обуку или увод пре почетка групе?
- Важно је створити скуп смерница заједнице: оне би требале укључивати циљну групу, правила (шта је прихватљиво или не), која су неприкладна понашања и које су потенцијалне последице.

- Како је омладински рад партиципативан, било би добро израдити смернице заједно са младима. Можете направити кратку радионицу у којој ћете замолити младе да вам помогну развити правила – на тај начин ће млади преузети власништво и боље ће их разумети.
- Правила требају бити јасне и сажете. Ако поставите правило (нпр. "Непристојни коментари нису допуштени."), добро је додатно објаснити што се под тим правилом подразумева. Је ли то повезано са расом, полом или способностима особе? Или са нечим другим? Такође можете написати што ће се догодити са овим коментарима (нпр. биће модерирани и избрисани).
- Кад су ваша правила готове, ставите их на видљиво онлајн место, тако да им сви могу приступити – можете их закачити/пиновати, тако да ће бити видљиве на врху странице.
- Створите политику модерирања. Шта ако неко у вашој заједници прекрши правила? Шта ћете учинити? То треба саопштити пре придруживања групи.
- Размислите о различитим улогама које можете доделити младим људима у групи. Како се заједница успоставља, можете размислити о додели улога као што су: покретач разговора, где би та особа могла писати постове једном недељно како би ангажовала друге чланове.

Друштвени медији могу се користити за промовисање ваше организације и ангажовање нових циљних група (Европска комисија, 2018а). Иако постоји много друштвених мрежа, не морате их све користити. Размислите о својим циљним групама и начину комуникације који преферирају. Нека од питања која себи можете поставити су следећа:

- Користи ли наша циљна група ову платформу?
  - Како бисте то сазнали, предлаже се брзо истраживање, било да се младе пита директно или у анкети, или можете питати њихове родитеље, чак и организовати мало окупљање како бисте поставили додатна питања.
- Је ли организација компетентна за коришћење платформе?
  - Морате се запитати је ли ваше особље довољно компетентно да користи платформу и користи све карактеристике које она има?
- Време и прорачун: можемо ли издвојити довољно времена и прорачуна да наша присутност на платформи буде успешна?
  - Кад креирате неке странице или користите неке платформе, оне ће одузети много времена, нарочито у почетку. На пример, израда *Facebook* странице може потрајати и мораћете уложити значајан напор да допрете до људи. Можда ћете морати користити *Facebook* огласе како бисте дошли до младих људи. Размислите о буџету који имате, јер би било добро да имате бар мали.
- Је ли садржај који објављујемо занимљив и хоће ли донети успех?
  - Ако ћете користити *Instagram*, морате осигурати (висок) квалитет фотографија. Размислите о томе имате ли ресурсе и време за снимање оваквих фотографија јер су релевантне за вашу публику и могу донети успех.

Ако бисте одговорили на ова питања, могло би вам помоћи да одлучите која би платформа била најбоља за ваше деловање. Можете тестирати платформу неко време и донети одлуку је ли за вас или не, а затим одлучити прећи на другу платформу.

Друштвени медији могу бити од помоћи омладинском раду у следећим подручјима:

- Промоција и регрутација – информисање о различитим активностима и догађајима.
- Ангажман – тражење мишљења младих људи.
- Остајање у контакту – слање порука.
- Делење разних медија – укључујући фотографије или музику.

Документи на нивоу ЕУ наводе како постоји јасна потреба везана за обуку и изградњу капацитета омладинских радника. Обука би требала почети од потреба и тренутних вештина које имају омладински радници. Нека истраживања показују како 86% омладинских радника каже како би "обука за омладинске раднике у сврху разумевања и коришћења друштвених мрежа" била од кључне важности (Davies i Cranston, 2008).

Обука и изградња капацитета би требало укључивати следеће теме:

- Познавање страница друштвених медија – то би помогло у процени ситуације и реаговању на коришћење различитих страница од стране младих.
- Знање о приликама и ризицима – које би помогло у подизању компетенција омладинског радника у подручју сигурности и ризика.
- Вежбање и коришћење вештина омладинског рада у онлајн свету.
- Градња самопоуздања – то би помогло у уклањању страхова и других блокада које имају омладински радници, и одржавање оспособљавања на којем би могли истраживати странице могло би донети неке позитивне помаке у њиховом будућем раду.
- Препознавање трендова у настајању – ово је важна вештина, јер може помоћи у стварању одговора из подручја омладинског рада.

Ако омладински рад може имати сталну и праву подршку, може помоћи у ефикасном суочавању са изазовима и приликама онлајн друштвеног умрежавања. Важно је напоменути како многи процеси, вештине и политике већ постоје у подручју омладинског рада, али би их било добро применити у онлајн контексту (Davies i Cranston, 2008).

Како омладински рад може извући максимум из друштвених мрежа?

- Промоција и регрутација

Коришћење друштвених медија помаже организацијама младих, иницијативама, центрима и пројектима у бољој промоцији и видљивости јер пружају онлајн присутност, која са друге стране можда није доступна офлајн. Ваше циљне групе могу лајковати страницу или вас додати као пријатеља. Када постану ваши подржаватељи онлајн, можете делити информације директно са младима путем ажурирања статуса, објављивања видеа, музике, блогова и других линкова. На тај начин се информације везане за пројект или услугу могу доставити брже него кроз редовни маркетинг. У неким случајевима створићете објаву која може допрети до пуно младих људи и која се може пуно делити – то значи да сте креирали "вирални" пост, који ће ваше услуге или активности учинити видљивијима. Ако сте заинтересовани сазнати више, проверите различите ресурсе на тему "вирални маркетинг" на тражилицама (Davies i Cranston, 2008).

- Остајање у контакту

Млади људи можда још увек не користе е-пошту или се удаљавају од коришћења ове услуге. Са друге стране, слање СМС-а и телефонирање могло би имати значајне трошкове. Због тога ће коришћење онлајн канала помоћи вашој организацији и младима да остану у контакту. Ако омладински радник има свој профил, или организација има своју страницу, лако можете слати поруке младима који су вас додали као пријатеље или лајковали вашу страницу (Davies i Cranston, 2008).

- Ангажман

Онлајн активности могу створити сигуран простор за консултације са младима, а могу помоћи и у стварању и одржавању дискусија везаних за услуге и побољшања. Овакав начин приступа младима и њихово ангажовање помаже у њиховој инклузији (Davies i Cranston, 2008). Но, иако нам онлајн свет може помоћи, са друге стране може створити искљученост, јер неки од младих људи немају уређаје или техничку подршку за приступ услугама. Имајте на уму да ћете моћи ангажовати одређене групе младих, али би друге могле бити искључене. На пример, то би могло укључивати људе који су ниже економске позадине, немају рачунар или немају интернет. То се посебно односи на младе из руралних подручја, где би услуге (укључујући интернет) могле бити слабије него у већим градовима.

- Дељење разних медија (приче, музика, видео)

Један од основних постулата друштвених мрежа повезан је са дељењем различитих врста медија који могу пружити простор за дељење креативних радова младих и других уметника. У неким случајевима се користи за дељење прича и слављење младих и активности које спроводе омладински радници. Ако ваша организација жели остварити више посета и допрети до различитих младих људи, препоручује се објављивати фотографије са догађаја, поготово ако је на истој слици више људи (тзв. 'породична слика'). На тај начин такође можете користити информације за презентовање будућих догађаја и услуга које нудите. (Davies i Cranston, 2008).

Имајте на уму да нам све раније споменуте предности друштвених медија могу пружити идеје о младима и ономе што им је важно (Davies i Cranston, 2008). Било би добро, како бисмо имали ширу слику, неке активности спроводити онлајн и користити деск истраживање како би сазнали више.

Кампања на друштвеним мрежама

Кампања на друштвеним мрежама може се дефинисати као извођење маркетиншке кампање са циљем стицања и побољшања свести о бренду, интеракције на друштвеним мрежама, као и достизања кључних показатеља успешности које поставља организација. Обично се мере анализом и резултатима прихода од продаје (Winterer, 2021). Стога се кампања на друштвеним мрежама може дефинисати као "координисани маркетиншки напор за јачање или помоћ у пословном циљу помоћу једне или више платформи друштвених медија" (Ecommerce Marketing and Strategy, n.d.).

Постављање циљева кампање на друштвеним мрежама

Ако желите спровести кампању на друштвеним мрежама, имајте на уму да бисте требали покривати један одређени циљ и да би требао бити део целокупног маркетиншког или комуникацијског плана. Неки од циљева могли би бити повећање видљивости на Facebooku или повећање броја следбеника на Twitteru или повећање досега са објавама са одређеном темом (нпр. толеранција, једнакост, имигранти).

Неки од циљева ваше кампање на друштвеним мрежама могу укључивати:

- Примање непосредне повратне информације од ваших циљних група;
- Креирање и слање порука;
- Израда и имплементација пописа публике која је ангажована и лојална вашој организацији;
- Подизање и побољшање ангажмана бренда;
- Повећање посећености веб странице;
- Подизање свести о одређеној теми (Winterer, 2021).

Како бисте повећали учинак, важно је поставити СМАРТ циљеве, посебно оне који су мерљиви и специфични. Пре него што поставите своје циљеве, било би паметно пре проверити бројеве (број пратилаца, лајкова, итд.) и то би вам помогло да пратите свој успех и шта се може оптимизовати. Различите циљне групе имаће различите преференције, посебно повезане са мрежама које користе. Имајте на уму да би било добро користити платформу коју ваша циљна група највише користи (Winterer, 2021).

Најбољи примери кампање на друштвеним мрежама из праксе:

- *Action-gate*: укључује позивање ваше циљне групе на интеракцију са вашим објавама – можете их замолити да поставе питања, можете организовати анкете, дати рецензије или натицати се. То ће створити значајнији ангажман.
- Дајте својим циљним групама разлог за ангажовање: ако наведете разлог, као што су попусти, различити дарови или посебан садржај, људи би вас лакше могли пратити и пружити вам потребне информације. Ако дајете дарове или награде, учините то релевантним за своју организацију – могли бисте, на пример, поделити неке промотивне материјале, публикације које сте штампали или неке друге занимљиве ствари.
- Будите проактивни у кампањи – један важан елемент друштвених медија и кампања је проактивност: брзо одговарајте на питања и пружајте позитивну интеракцију, посебно уз личну пажњу. Користите знак "am" или "monkey" да означите своје следбенике и створите бољу везу.
- Промовишите шире: ако организујете кампању на једној платформи, користите друге платформе како бисте позвали своје следбенике да им се придруже. Активно ју промовишите где год и када год можете!

- Фокусирајте се на бренд своје организације – ако ваша организација има брендирање (специфичне фонтове, боје или мотиве), креирајте своју кампању око већ постојећих елемената како бисте могли информисати друге о својој организацији. Укључите и брендирање на све постове и веб странице.
- Анализирајте податке – добро је често анализирати податке из кампање јер ће вам то помоћи оптимизовати своје поруке и прилагодити целокупну стратегију. (*Ecommerce Marketing and Strategy*, n.d.).

Како функционишу кампање на друштвеним мрежама?

Кад спроводите своју кампању на друштвеним мрежама, било би добро имати на уму следеће елементе. На основу *Winterer* (2021), овде су неки важни елементи кампање:

- **Друштвеност**

Као што смо већ споменули, бити друштвен значи да ћете делити садржај који је значајан за вашу циљну групу. Бити друштвен значи и да одговарате на све поруке и коментаре те да сте интерактивни са својом публиком. Будите сигурни да учествујете у другим страницама или догађајима и дате им "лајк" јер ће то повећати вашу видљивост и досег.

- **Садржај**

Истакнуто је да садржај треба бити квалитетан и да треба привући ваше циљне групе. Препорука је да сами креирате и развијате свој садржај, али можете поновно објавити део постојећег садржаја доступног на интернету, посебно ако је повезан са вашом циљном групом (нпр. неки чланак или музички видео). Унутар своје организације можете креирати прилагођене слике и видеозаписе, друге документе као што су блогови и инфографике. Бити визуалан у садржају обично доноси више ангажмана и помоћи ће у бољој оптимизацији прорачуна ваше кампање.

- **Оглашавање**

Коришћење техника оглашавања прилично је уобичајено у кампањама на друштвеним мрежама. Обично се састоје од израде огласа и праћења напретка. Ови огласи вам могу помоћи у досезању до ваших циљаних група или привлачењу промета на вашу веб страницу. Ако се одлучите за оглашавање, имајте на уму да је то прилично повољна опција.

- **Аналитика**

Кад спроводите кампање на друштвеним мрежама, измерите своје податке. Унутар страница друштвених медија постоје алати који вам омогућују добијање вредних података, као што су ниво интеракције, број лајкова, број досега итд. Било би добро поставити и мерења како ваши посетитељи комуницирају са веб-страницом организације (*Winterer*, 2021).

Генерално, друштвене мреже представљају вредан алат за спровођење кампања јер вам могу помоћи у добијању глобалне пажње и одржавају вас повезаним са вашим циљним групама. Приликом имплементације кампање може се чинити застрашујуће пратити и стално ажурирати профиле на друштвеним мрежама, али у исто време то доноси пуно креативности, забаве и може помоћи у освежавању погледа на вашу организацију.

Најбољи савети за изградњу кампање на друштвеним мрежама, засновани на Међународном плану:

- **Будите упорни** – Објављивање квалитетног и редовног садржаја ће вам помоћи да досегнете ширу публику и допрете до различитих циљних група; такође, може помоћи у стварању ишчекивања и ваше циљне групе ће радо видети више.
- **Подстичите интеракцију** – Интеракција ваше циљне групе је најважнији елемент друштвених медија. Није важно само ширити вести, већ и примати повратне

информације. То можете учинити стварањем анкета и упитника, као и коришћењем различитих интерактивних алата доступних на интернету. Тиме шаљете поруку својој циљној групи да вам је стало до њихових ставова и мишљења и да их стварно желите саслушати.

- **Развијте разумевање ваше циљне групе** – Први корак у квалитетној кампањи је размишљање о својим циљним групама. Неке од ствари које требате узети у обзир повезане су са језиком којим се служе, проблемима и питањима које имају, стварима које их муче и њиховим географским положајем. На основу тих информација можете креирати прилагођене поруке и кампање.
- **Покажите зашто вам је стало** – Како би кампања имала већи утицај; добро је нагласити свој властити однос са кампањом о којој расправљате. Не заборавите позвати своје циљне групе у своју личну сферу, дељењем фотографија или видеа. То ствара осећај поузданости и повећава утицај ваших порука јер ће вас публика више слушати.
- **Користите *hashtag*-ове** – Ако у својој кампањи користите *hashtag*-ове, то ће је учинити видљивијом, а ако користите оне пријатељске, помоћи ће вам да привучете публику.
- **Креирајте садржај који вам се свиђа** – Препоручује се израдити садржај везан за проблеме и кампање са којима сте блиски и за које сте страствени. Генерално говорећи, ваша властита страст може бити видљива другима када објавите садржај (Међународни план, н.д.).

Сигурно коришћење технологије

Уз све претходно речено, важно је имати на уму како сигурно користити технологију, посебно узимајући у обзир ниво медијске и дигиталне писмености младих, а у овом случају и имиграната. Онлајн свет може бити прилично неодољив и млади људи морају знати како се заштитити и познавати основне концепте дигиталне приватности, дигиталног мрежног бонтона и кибернетичке сигурности. У овом делу приручника обрађујемо ове теме.

Дигитална приватност

Концепт дигиталне приватности односи се на приватност информација које се деле у дигиталном облику. На пример, неке школе су већ имплементирале сигурносне протоколе везане за себе за разговор и е-пошту како би филтрирале неприкладне речи или злонамерне веб странице (Miller, 2016). У формалном образовном систему учитељи морају тражити сагласност од родитеља како би ученици могли креирати налог за коришћење одређене веб странице. Важно је да наставници имају целокупно разумевање дигиталне приватности како би подржали ученике. Било би паметно прегледати правила о приватности и избегавати веб странице које захтевају унос имена или е-поште (Miller, 2016). То је постало битно у овој новој дигиталној ери, а посебно би омладински радници требали осигурати сигурне и приватне просторе за младе. Дигитална приватност повезана је и са коришћењем ГДПР правила које је поставила ЕУ, па би их било добро научити и видети како можемо још више подржати приватност младих.

Дигитални мрежни бонтон

Дигитални мрежни бонтон је скуп правила, било формалних или неформалних, које људи морају следити када комуницирају онлајн. На пример, важно је бити и критичан и љубазан када улазите у онлајн “свађе”, а то се сматра продуктивним и здравим (Martin, Gezer i Wang, 2019). И иако бисмо желели да нас други доживљавају као добре, подаци показују другачију слику. Једна од њих показала је како 69% адолесцената себе види добрима према другима при коришћењу друштвених медија, са друге стране 88% њих је изјавило да сматра друге људе (при коришћењу друштвених медија) злима. Надаље, 15% адолесцената изјавило је како су жртве на интернету, посебно у вези са малтретирањем од стране других. Родитељи такође имају кључну улогу у дигиталном мрежном бонтону – родитељи који су се више ангажовали у коришћењу технологије од своје деце, као последицу тога, адолесценти су показали знатно виши ниво знања дигиталног мрежног бонтона (Kamau, Khamasi i Kosgey, 2016).

Иако млади људи боље разумеју технологију и коришћење друштвених медија од остатка становништва, показало се како имају ниже компетенције у разумевању негативних последица дељења информација путем друштвених мрежа. Показало се, такође, да безбрижно објављују и своје постове, узимају здраво за готово; осим тога, ретко читају правила приватности или правила о колачићима које постављају услуге које користе (нпр. друштвене мреже, веб-странице за претплату, веб странице). (Kamau, Khamasi i Kosgey, 2016). Стога, важно је подићи компетенције младих у подручју дигиталног мрежног бонтона како би знали како поступити и које је информације сигурно делити онлајн.

Сигурносни аспекти када сте онлајн

Према Kamau, Khamasi i Kosgey (2016.), демонстрирали смо електроничку зависност, што се може видети коришћењем различитих уређаја. Стога је потребно синхронизовати и сигурносно копирати податке у случају крађе или оштећења уређаја. Иако млади људи знају користити уређаје, поставља се питање имају ли способности заштитити се. Понекад највештији људи не успеју учинити неке од следећих ствари које могу помоћи у јачању сигурности:

- онемогућавање и некоришћење firewall-a;
- заборављање ажурирања антивирусног програма;

- коришћење исте лозинке на свим платформама или не коришћење довољно јаке лозинке (комбинација малих и великих слова, бројева и знакова);
- чување исте лозинке дуже време;
- избегавање сигурносних мера опреза (може укључивати преузимање програма током спајања на пословну мрежу);
- избегавање сигурности на вашем рачунару (притиском на типку Win + L).

Још једна претња младима везана је за одјаву са сервиса или рачунара. На тај начин хакери могу лако прегледати информације, посебно у ситуацији када људи деле датотеке. Важно је бити свестан различитих апликација које млади људи могу користити на интернету. Неке апликације су развиле и надоградиле своје апликације за пријаву путем налога друштвених медија. На пример, ако одлучите инсталирати неке апликације путем Facebooka, можете дати приступ свом јавном профилу, податке о својим преференцијама (филмови, музика), емаил адресу, групе којима сте се придружили, објављене фотографије, попис пријатеља итд. (Kamau, Khamasi i Kosgey, 2016).

Стога, сигурност је постала лична одговорност, иако млади и студенти нису свесни последица које њихово понашање може имати. Ако желите разговарати са младима о овим темама и сматрате да су затворени за разговор, добра идеја је отворити “hotline”, где млади могу анонимно и у сигурном окружењу поделити своје приче и проблеме. Међутим, омладински радник треба да буду опрезни јер се могу појавити различите теме (Kamau, Khamasi i Kosgey, 2016).

Cyber/ Сајбер сигурност

Кад говоримо о сајбер сигурности, можда сте чули и за различите друге појмове, који укључују говор о дигиталној, онлајн, интернетској, или е-сигурности. Може се дефинисати као одговорно и сигурно коришћење ИКТ – информацијских и комуникацијских технологија (Third, Forrest-Lawrence i Collier, 2014).

Сајбер сигурност се бави широким распоном проблема укључујући: сајбер малтретирање, мрежни бонтон, секстинг, улепшавање, приватност на мрежи, дигиталне отиске, дигиталну превару, хаковање, пиратерију, плагијат, зависност од интернета итд.

У овом делу ћемо говорити о односу онлајн сигурности, ризика и потенцијалне штете. Истраживања су показала како за особу изложену ризику не значи нужно да ће и завршити са штетом: добро је имати одређену изложеност, јер помаже у развоју компетенција важних за разумевање дигиталног живота (вештине дигиталне писмености) и на тај начин људи могу научити о сигурности на интернету. Слично томе, ако је особа свесна потенцијалних ризика, то не значи да ће променити своје понашање и смањити ризике. Међутим, важно је да се млади и општа популација упознају са ризицима на интернету, као и са ризицима у интеракцији са другим људима. Након познавања ризика, фокус треба ставити на развој вештина и стратегија како се носити са ризицима (Third, Forrest-Lawrence i Collier, 2014).

Неки научници и истраживачи сматрају да фокус не би требао бити стављен на подизање свести о сајбер сигурности, већ на промену понашања. Како је дискусија још увек у току, постоје докази да искуствено учење доноси највећи učinak. Међутим, ово учење треба подржати како би млади људи могли управљати ризицима и видети последице. Уз помоћ искуственог учења, људи могу

боље разумети онлајн сигурност и развити вештине важне за будући живот (Third, Forrest-Lawrence i Collier, 2014).

Приликом израде пројекта или акције везане за сајбер сигурност, млади би требали бити активно укључени у цели процес. То значи да млади требају размишљати о проблемима те осмислити и имплементирати потенцијална решења. То ће им помоћи да боље разумеју проблем и потребне компетенције. Важно је напоменути да би се омладински радници требали више фокусирати на добробит младих и оснажити их у подручју технологије, а не само имати став како младе људе треба заштитити и осигурати (Third, Forrest-Lawrence i Collier, 2014).

За успешан пројект, акцију или иницијативу која се бави сајбер сигурношћу препоручује се (Third, Forrest-Lawrence i Collier, 2014):

- Споменути особе које проводе насилничко понашање; важно је знати да малтретирање других људи може бити повезано са неким изазовним проблемима или проблемима које млада особа има;
- Повежите свој пројект са формалним образовањем о сајбер сигурности; али такође укључите различите информације добијене разговором са различитим актерима;
- Нагласите да преузимање ризика може помоћи у развоју дигиталне писмености, али и признајте да ризици не морају бити повезани са штетом;
- Ставите фокус на дугорочне промене у понашању, што ће помоћи у развоју вештина и отпорности младих људи (не само говорећи о подизању свести);
- Током спровођења важно је промовисати дигиталну писменост и коришћење других ресурса, попут емоционалних;
- Едукујте младе људе о могућим правним последицама њихових онлајн интеракција;
- Користите доступну литературу о законским правима и заштитним мерама;
- Истакните постојеће потребе родитеља, омладинских радника и других стручњака за добробит младих (као што су социјални радници, лекари, учитељи);
- Користите везе између пракси уживо и онлајн.

Изазови за младе људе

У следећих десет година постоје неки потенцијални проблеми и изазови за младе, посебно у вези са дигиталним онлајн окружењима. Њима треба да се позабаве омладински радници и они укључују (*Lorenz i Kikkas, 2019*):

- **заштита података и приватности:** овде се не ради само о различитим организацијама и компанијама које могу нарушити приватност, већ је фокус стављен на могућност заборав на интернету. Дана 28. маја 2018. потврђена је Општа уредба ЕУ-а о заштити података (ГДПР). Уредба се бави начинима на који се подаци прикупљају и деле. То значи да се младима даје право на заборав (ако то желе).
- **узнемиравање и cyberbullying:** већ смо разговарали о овој проблематици коју истичу и стручњаци у том подручју, као и родитељи. Тему узнемиравања и *cyberbullying*-а треба адекватно обрадити, јер расте број младих који су починили самоубиство;
- **говор мржње:** иако млади живе у разноликијем друштву него што су њихови родитељи, говор мржње и даље је изражен код људи који су различити по било којим основама (пол, сексуална оријентација, инвалидитет...). Младе људе треба упознати са тим концептом и последицама њиховог деловања. Једна од спроведених кампања била је она коју је развило Веће Европе под називом "*No Hate Speech*" која је покушала сузбити говор мржње и промовисати људска права на интернету.
- **друштвени инжењеринг, манипулација и 'друштво пост-истине':** млади треба да развију своје критичке вештине, посебно у вези са дезинформацијама и лажним вестима.

Сајбер малтретирање (*Cyberbullying*)

Cyberbullying се може дефинисати као намерно, агресивно понашање које спроводи група или појединац коришћењем дигиталних средстава комуникације. Обично се то догађа више пута током одређеног временског раздобља против одређене жртве, која је у овој ситуацији често беспомоћна (*Smith et al., 2008*). Како је интернет напредовао, облици *cyberbullying*-а постали су разноликији од оних који се користе у редовном малтретирању. Проблем је у томе што особе које спровode штетне радње могу остати анонимне, што им помаже. Понекад би млади људи могли бити изложени агресиви, што се разликује од малтретирања, јер се каснији догађа неколико пута у одређеном временском раздобљу и подразумева концепт равнотеже моћи (*Park, Na i Kim, 2014*).

Ваља нагласити како су аспекти понашања у 'уобичајеном' малтретирању и *cyberbullying*-у потпуно слични. Међутим, утицај и последице у онлајн малтретирању су већи. Пре свега, разлике у снази могу бити прилично различите у онлајн свету. Овде је проблем у томе што је однос између особе која малтретира и жртве сасвим другачији: ако би се то догодило уживо, имали бисте насилника и жртву. Међутим, у онлајн свету, жртва може и сама постати насилник. Или се чак могу придружити и посматрачи. Друго, анонимност доноси већу забринутост у свету *cyberbullying*-а, будући да особе са временом могу променити своје улоге: зависно од ситуације, особа може бити насилник, жртва или посматрач (*Park, Na i Kim, 2014*). То је посебно важно за рад са тинејџерима, који свој живот живе потпуно онлајн.

Са порастом нивоа продора интернета, последично расте и *cyberbullying*. Овде је важно напоменути да малтретирање није необична ствар у животу адолесцената: док неки од њих истражују свој однос према интернету, могу се наћи у различитим ситуацијама и постати и насилник и жртва. То може створити неке забрињавајуће учинке, као што су самоубиство, депресија и ниско самопоштовање и осећај вредности (*Park, Na i Kim, 2014*).

Свака активност која се покреће треба узети у обзир како млади проводе значајну количину времена на интернету и како су укључени у различите активности. Препорука је радити на различитим вредностима на интернету, као што су моралне и етичке вредности и правила понашања. Свака интервенција треба нагласити како све што радимо има последице, укључујући онлајн и офлајн свет те да може имати озбиљан утицај на друге младе људе. Стога им је важно пружити осећај за онлајн стварност и како она корелише стварном животу. Интервенција се не би требала фокусирати само на последице, већ се треба позабавити моралним и етичким разлозима повезаним са њиховим свакодневним животом и новим друштвеним контекстом (*Park, Na i Kim, 2014*).

Кад покрећу радње *cyberbullying*-а, насилници могу користити различите онлајн активности (веб странице, поруке, мобилне телефоне) како би дошли до својих жртава. То је посебно забрињавајуће јер се то може догодити у било које доба дана или ноћи и те се услуге размене порука константно развијају (*Zhang, 2010*). То се посебно односи на неке од друштвених мрежа, као што су Snapchat или Telegram, где особе могу поставити време порука и оне нестају након само 2 секунде. На тај начин жртве не могу реаговати и пријавити починитеља (чак и ако су у том тренутку биле едуковане и имале снаге за то). То је сасвим нова претња и разговор о тим питањима са младима, па и са децом од најраније доби, врло је важан.

У cyberbullying-u, жртве још увек могу доживети озбиљне друштвене и менталне последице. Истраживања су показала како су chat-ови врло прикладни за cyberbullying јер нуде различите функције (приватни разговор, јавни разговор, групни разговор итд.) (Zhang, 2010).

Још један облик cyberbullying-а показао се кроз троловање. То је облик праћења на мрежи и често се догађа било коме или славним особама (на основу мишљења особа, одеће и генералног изгледа). Овај облик cyberbullying-а не може се пратити јер су друштвени медији допустили могућност анонимног коментарисања и узнемиравања других људи. (Lorenz i Kikkas, 2019.). Међутим, потребно је споменути како су странице друштвених медија увеле строге политике за узнемиравање других и cyberbullying. Корисници могу пријавити друге, па чак и произведени садржај, ако сматрају да узнемирава и износи штетне тврдње према другима. У том смислу компаније настоје смањити број ових активности. Један од примера за то је страница под називом “Средњошколске проститутке Хрватска”, на којој је починитељ одлучио ставити слике средњошколки и рећи како су проститутке, уз коришћење ружног језика. Након што су то видели други, група корисника и стручњака за рад и комуникацију са младима одлучила је деловати и пријавила групу и страницу те се побринула за то да се не креира нова страница. Уз све поднесене пријаве и уз јасно објашњење ситуације, странице су уклоњене, а корисници који су били администратори блокирани.

Како максимизовати свој утицај на онлајн омладински рад

Основна правила за онлајн омладинске раднике

Један од главних темеља и захтева у омладинском раду повезан је са изградњом поверења и одржавањем кредибилитета, а ако омладински рад то успе остварити, то је важан критеријум успеха. Дакле, омладински радници могу следити нека једноставна и општа правила, али она сама по себи нису довољна за успех.

Омладински радник који се носи са дигиталним светом (*Székely i Nagy, 2011*):

- **мора бити проверљив и препознатљив** – ово је врло важно за омладинске раднике који раде онлајн, будући да их други морају лако идентификовати на интернету, користећи број, е-адресу, надимак или име за *chat*. Како би стекли поверење, ове информације требају бити разумљиве, препознатљиве и проверљиве помоћу другог извора (на пример, коришћењем пописа запосленика на веб страници ваше омладинске организације). Избегавајте коришћење ИД-а који садржи мешовите поруке, посебно тајне или смешне поруке, јер би могле да доведу до неповерења. У овом случају, добро је користити правила када упознајемо нову особу и треба се запитати: Како бисмо се представили и што би било написано на нашим картицама са именом?
- **мора бити доступан** – са обзиром на поучност дигиталног окружења, није довољно имати своје име и адресу. Требали бисте омогућити интеракцију са својом циљном групом, пружајући своје контакте путем е-поште, ИД-а за *chat*, број телефона или мобилног телефона, или странице друштвених медија где вас могу директно контактирати. Коришћењем само празне листе имена, без икаквог коришћења особности, може лако довести до мање веродостојности. Дакле, омладински радници мора да имају на уму да интернет није само алат за консолидацију офлајн окружења. Омладински радници морају се побринути да се до њих може лако доћи и да други не траже њихову нову идентификацију.
- **потребно је одговарати** – један од главних захтева интернета и друштвених медија је важност бивања проактивним и брзог реаговања – било би паметно одговорити што је пре могуће и користити емотиконе. Ако немате времена, препоручује се барем одговорити када ћете да будете доступни да одговорите особи. Ако наведете податке за контакт, треба да можете да одговарате.
- **потребно је комуницирати следећи правила „писане вербалности”** – вреде иста правила као у офлајн свету; иако је комуникација лакша у дигиталном облику, а комуницирање отвореније и опуштеније, то ипак значи да се морамо придржавати одређених правила. На пример, понекад млади људи имају тенденцију претераног дељења на својим профилима, чак и ако не познају особе које су на њиховим листама пријатеља. Увек је потребно имати на уму да дигитално окружење може бити једнако штетно као и у стварном животу и да је исто као и стварна реч, како у позитивном тако и у негативном аспекту.
- **потребно је имати на уму да комуникација у дигиталном свету није једносмерна улица** – имајте на уму да као омладинском раднику важна је двосмерна комуникација. Дакле, немојте користити билтене или почетне странице као примарни извор својих информација. Ако имате статичан формат у којем људи не могу комуницирати, нећете добити квалитетне повратне информације и допрети до младих људи.
- **потребно је тежити изградњи мреже, а не само појединачних контаката** – напори у онлајн омладинском раду успешни су само ако омладински радници граде мрежу младих, а не само индивидуалне контакте. Мрежа укључује интерактивност, комуникацију са другима, изградњу заједнице и дељење знања. Омладински рад увек ће бити успешан ако ствара мрежу, а не само пружа решења младима.

- **потребно је бити савремен** – омладински рад треба иновирати и размишљати о новим елементима који имају способност привући нове младе људе, а задржати оне који већ користе услуге или активности. Стога би било добро користити савремена техничка решења.
- **потребно је размишљати о окружењу рада: чак и ако је дигитално, још увек је стварно** – иако смо неколико пута у нашој публикацији споменули ову информацију, добро је нагласити како је окружење у којем омладински радници проводе активности стварно. Свака активност има исту тежину као и оне у свакодневном животу (Székely i Nagy, 2011).

Практични савети за организације које се баве младима

Пандемија Covid-19 нам је показала како је рад на интернету прилично раширен и како можемо имати неке препреке у спровеђењу активности. Такође, пре почетка пандемије већ постојећи тренд је био како млади већ доста времена проводе на интернету, а информације су добијали са мобилних телефона и рачунара. Дакле, препоручује се учинити следеће (Székely i Nagy, 2011):

- редовно ажурирајте информације о својој организацији на веб страници, друштвеним медијима или другим платформама које користите за допирање до младих људи;
- док стварате садржај, стварајте разнолик садржај и укључите различите врсте медија, као што су текст, фотографија, видео, аудио и други; размислите о кључним порукама које шаљете и како су обликоване;
- пружите прилику вашој циљној групи, у овом случају младима (нарочито младим имигрантима) да коментаришу, деле и дају повратне информације – могућност изражавања и давања мишљења је врло важна; стога комуницирајте са својом публиком и редовно тражите повратне информације;
- будите доступни: за организације, посебно за омладинске раднике, важно је да су доступни: на сваку поруку требате одговорити што је пре могуће, најкасније у року од 24 сата (Székely i Nagy, 2011).

Имајте на уму да се омладински радници требају бавити потребама дигиталне писмености младих и да је улога омладинског рада покушати организовати смислене активности и прилике које би се могле пренети у свакодневни живот младих (Pawluczuk, Hall, Webster i Smith, 2019).

Улога омладинског радника је оснажити младе људе да постану активни у својим локалним заједницама и обликују своју будућност и друштво генерално (Sapin, 2013). То је посебно важно за омладинске раднике, па их треба опремити одговарајућом обуком, на основу њихових потреба и већ усвојених вештина у том подручју.

Ваља напоменути како се дигитална писменост и креативност сматрају важним вештинама за будућност и због тога су доступна нова средства. На пример, програм Еразмус+ ставља фокус на дигитални део живота младих и то је хоризонтални приоритет у новом Програмском раздобљу. Важност дигиталне писмености и сигурног коришћења дигиталних алата показала се и стварањем Саветодавног одбора за дигиталну трансформацију од стране *SALTO Participation and Information*, чији је циљ боље обликовати дигиталну трансформацију у подручју младих. (*SALTO PI, 2021.*). Програм Еразмус+ такође пружа могућности мобилности омладинских радника, које укључују пројекте проматрања посла, учествовање у обукама, радионицама и другим активностима, а организације би се могле пријавити на њих како би разговарале о актуалним дигиталним потребама.

У даљем тексту ћете моћи пронаћи релевантне потребе за обуком омладинских радника. Иако су се неке потребе у међувремену можда промениле, све су још увек врло релевантне и важне за покривање, јер ће помоћи у стварању бољег система у будућности.

Релевантне потребе за обуком омладинских радника, на основу "Принципа за развој дигиталног омладинског рада од стране омладинских радника" (Европска комисија, 2017)

Пракса

- Планирајте и спроведите дигитални омладински рад у складу са циљевима омладинског рада те потребама и жељама младих; не заборавите интегрисати дигиталне активности у своју редовну понуду;
- Користећи иновативне приступе, презентујте младима са којима радите активности, алате и методе дигиталног омладинског рада; представите их као прилику да млади стекну нешто ново;
- Оснажите и олакшајте учење засновано на истрази и створите сигуран простор у којем и млади и омладински радници могу истраживати, учити и учествовати у решавању проблема;
- Подстакните прелаз од потрошача садржаја у улогу креатора;
- Водите рачуна о правима младих, доступности, запошљавању и сигурности, посебно при одабиру алата за спровођење активности;
- Приликом планирања активности укључите привлачну евалуацију;
- Представите и повећајте препознавање утицаја дигиталног омладинског рада.

Етика

- Размишљајте о дигиталном аспекту активности, док преносите своје најбоље онлајн праксе и процесе доношења одлука у дигитални формат;
- Сачувајте професионалне границе и односе;
- Активности се требају спроводити на начин да оснажују младе и помажу им одбрани и разумети своја права;
- Пружајте одговарајућу подршку младима како би преузели контролу у подручјима технологије, дигиталних медија и дигитализације генерално те укључили методе критичког мишљења.

Професионални развој

- Потражите могућности оспособљавања и развоја у циљу учења и усавршавања знања у вештинама из овог подручја;
- Будите пионир у изазивању начина размишљања и доприносу дигитално агилној култури унутар сектора;
- Активно учите од других омладинских радника, у дељењу знања и сарадњи на међународном нивоу;
- Није важно познавати све техничке детаље и бити стручњак у том подручју; важније је имати интерес за ово поље и отворен начин размишљања.

Препоруке о темама оспособљавања важним за омладинске раднике и за спровођење активности онлајн омладинског рада са имигрантима

Стручна група коју су чинили истраживачи, практичари и креатори политика на европском нивоу бавила се улогом омладинског рада, посебно у подручју интеграције младих миграната. Они су током свог рада препознали главна подручја оспособљавања за омладинске раднике (*Giannaki et al., 2019*):

- Тема различитих националних оквира везаних за миграције и тражитеље азила, што укључује познавање закона, актера и процедура;
- Вештине везане за заговарање, посебно у вези са правима миграната;
- Познавање међународног оквира људских права;
- Компетенције важне за учествовање и инклузију у међурелигијски и интеркултурални дијалог, укључујући вештине освештавања и комуникације;
- Коришћење друштвених медија и основа дигиталног омладинског рада;
- Спровођење пројеката који у себи имају језгро различитости и интерсекционалности;
- Поседовање вештине и способности за рад са младим мигрантима и њиховог оснаживања како би постали вршњачки едукатори у омладинском раду и узор другим младим људима;
- Компетенција за развој и примену неформалних и информалних метода у подручју језика и комуникацијских вештина;
- Вештине пружања подршке за ментално здравље и добробит; као и способност знати када треба контактирати стручњаке из здравственог подручја.

Из тог разлога позива се власт на различитим нивоима (локална, регионална, национална, европска) да учини следеће (*Giannaki et al., 2019*):

- Организовање активности оспособљавања на свим нивоима, а за тему користите раније наведена подручја (нпр. заговарање, оквир људских права, методологија...).
- Редовно евалуирати и ажурирати могућности оспособљавања за омладинске раднике како би се могли суочити са новим изазовима и ситуацијама које се појављују;
- Бити проактиван у информисању о могућим приликама за учење;

Са друге стране, Експертна група је позвала омладинске раднике и организације за младе да такође спроводе препоруке, а оне укључују:

- Тражити могућности оспособљавања и користити већ постојеће могућности на различитим нивоима;
- Поделити своја искуства са другим практичарима, умрежити се и размишљати унутар сектора (*Giannaki et al., 2019*).

Узимајући у обзир њихова мишљења изнесена у онлајн упитнику и извештајима о доброј пракси у склопу пројекта „Постаните део пројекта Европа“, омладински радници имају тенденцију афирмисати следеће (*Ribeiro i Palhares, 2018*):

- Како би промовисали друштвену инклузију младих миграната, избеглица и тражитеља азила (*YMRA*), омладински радници морају тражити већу подршку како би могли придонети добробити, запошљивости и сигурности међу тим младим људима.
- То треба учинити промовисањем и подстицањем активног грађанства и осећаја припадности међу *YMRA*-ом, кроз развој друштвених мрежа заснованих на интеркултурално значајним приликама за учење. Они би требали имати за циљ откривање и развој максималног потенцијала (извући најбоље из њих), узимајући у обзир властита очекивања, доприносе и животне циљеве.

- Такве прилике за учење требају се градити на основу информалног учења и интеркултуралног знања и унакрсног рада. Потребно је развијати вештине и способности; осмишљавати политике; следити активно слушање, активно учествовање, активно дељење; потребно је диференцирати искуства, ангажман заједнице, квалификације и валидацију истих; потребно је развијати комуникацију, пројектну сарадњу и добре праксе.
- Овај посао треба савладати узимајући у обзир потребу да се повећа могућност како би се омогућило учествовање, заједнички рад, градња односа и контакт са другима.
- Од почетка до краја, карактер омладинских радника и њихова способност персонализације, прилагођавања и обнављања на сваком кораку, чини разлику.

Литература

1. Ager, A., & Strang, A. (2008). Understanding integration: A conceptual framework. *Journal of refugee studies*, 21(2), 166-191.
2. Alexander, M. W., Truell, A. D., & Zhao, J. J. (2012). Expected advantages and disadvantages of online learning: Perceptions from college students who have not taken online courses. *Issues in Information Systems*, 13(2), 193-200.
3. Alshamrani, M. (2019). *An investigation of the advantages and disadvantages of online education* [Unpublished doctoral dissertation]. Auckland University of Technology.
4. Appana, S. (2008). A review of benefits and limitations of online learning in the context of the student, the instructor and the tenured faculty. *International Journal on E-learning*, 7(1), 5-22.
5. Bartolic-Zlomislic, S., & Bates, A. (1999). Investing in on-line learning: Potential benefits and limitations. *Canadian Journal of Communication*, 24(3), 349-366.
6. Berry, J. W., Phinney, J. S., Sam, D. L., & Vedder, P. (2006). Immigrant youth: Acculturation, identity and adaptation. *Applied Psychology: An International Review*, 55, 303-332.
7. British Columbia Institute of Technology. (2003). The online learning environment. <https://www.bcit.ca/files/distance/pdf/bcitonlinelearning.pdf>
8. Carter-Thuillier, B., López-Pastor, V., Gallardo-Fuentes, F., & Carter-Beltran, J. (2018). Immigration and social inclusion: Possibilities from school and sports. *Immigration and Development*, 57-74.
9. Castaño-Muñoz, J., Colucci, E., & Smidt, H. (2018). Free digital learning for inclusion of migrants and refugees in Europe: A qualitative analysis of three types of learning purposes. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 19(2).
10. Davies, T., & Cranston, P. (2008). Youth work and social networking. *Interim Report, The National Youth Agency: Leicester, UK*.
11. DESA, U. (2016). Identifying social inclusion and exclusion. Report on the World Social Situation 2016: Leaving no one Behind: The Imperative of Inclusive Development.
12. Verke, DigitalYouthWork.eu (2021). Tips for online Youth Work. <https://www.digitalyouthwork.eu/tips-for-online-youth-work-when-youth-centres-are-closed/>
13. Ecommerce Marketing and Strategy. (n.d.). *What is a social media campaign? How to increase social sales*. <https://www.bigcommerce.com/ecommerce-answers/what-is-a-social-media-campaign/>
14. European Commission. (2017). *European Guidelines for Digital Youth Work*. Scotland: European Commission.
15. European Commission. (2018). *Developing digital youth work. Policy recommendations, training needs, and good practice examples*. Brussels: European Commission.

16. European Commission. (2018a). *Social Media: The Basics for Youth Work*. YouthLink Scotland.
17. Facer, K., Sutherland, R., Furlong, R., & Furlong, J. (2001). What's the point of using computers? *New Media & Society*, 3(2), 199-219.
18. Fellingner, D. et al. (2017). *Non-Formal Learning Handbook for Volunteers and Volunteering Organisations*. A publication of the ICYE International Office Produced in the Erasmus+ Key Action 2 project: Volunteers at the Interface between Formal and Non-Formal Education.
19. Fleming, M., & Rickwood, D. (2004). Teens in cyberspace: Do they encounter friend or foe? *Youth Studies Australia*, 23(3), 46-52.
20. Giannaki, D. et al. (2019). *The Contribution of Youth Work in the Context of Migration and Refugee Matters: A Practical Toolbox for Youth Workers and Recommendations for Policymakers*. Luxembourg: Publications Office of the European Union
21. Glover, S., Gott, C., Loizillon, A., Portes, J., Price, R., Spencer, S., Srinivasan, V. & Willis, C. (2001). *Migration: an economic and social analysis*.
22. Grajcevcic, A., & Shala, A. (2016). Formal and non-formal education in the new era. *Action Researcher in Education*, 7, 119-130.
23. *Guidelines on working with young refugees and migrants Fostering cross-sectoral co-operation*
By Andreia Henriques
24. Harvey, C. (2016). Using ICT, digital and social media in youth work. *Screenagers Inter*.
25. Kamau, S. M., Khamasi, K., & Kosgey, M. K. (2016). Interrogating Social Media Netiquette and Online Safety among University Students from Assorted Disciplines. *Journal of African Studies in Educational Management and Leadership*, 7(1), 61-81.
26. Kanu, Y. (2008). Educational Needs and Barriers for African Refugee Students in Manitoba. *Canadian Journal of education*, 31(4), 915-940.
27. Katinić-Vidović, M., Morić, D. Mičijević, N. (2019). How to develop online courses in youth work: handbook for youth workers. Centre for modern living competences. Serbia.
28. Keengwe, J., & Kidd, T. T. (2010). Towards best practices in online learning and teaching in higher education. *MERLOT Journal of Online Learning and Teaching*, 6(2), 533-541.
29. Kolb, D. A., Boyatzis, R. E. & Mainemelis, C. (2014). Experiential learning theory: Previous research and new directions. *In Perspectives on thinking, learning, and cognitive styles*, 227-248. Routledge.
30. Lafraya, S. (2011). *Intercultural learning in non-formal education: theoretical frameworks and starting points* (Vol. 13). Council of Europe.
31. Laurentsyeva, N., & Venturini, A. (2017). The social integration of immigrants and the role of policy—A literature review. *Intereconomics*, 52(5), 285-292.
32. Lorenz, B. & Kikkas, K. (2019). Digital literacy in information society. *Digitalisation And Youth Work*.

33. Martin, F., & Bolliger, D. U. (2018). Engagement matters: Student perceptions on the importance of engagement strategies in the online learning environment. *Online Learning*, 22(1), 205-222.
34. Martin, F., Gezer, T., & Wang, C. (2019). Educators' perceptions of student digital citizenship practices. *Computers in the Schools*, 36(4), 238-254.
35. Mesch, G. S. (2009). Parental mediation, online activities, and cyberbullying. *CyberPsychology & Behavior*, 12(4), 387-393.
36. Mesch, G. S. (2009a). The Internet and youth culture. *The Hedgehog Review*, 11(1), 50-60.
37. Michigan Virtual Learning Research Institute. (2020). *Creating A Supportive Learning Environment For Online Students: Communication Is Key*. <https://michiganvirtual.org/blog/creating-a-supportive-learning-environment-for-online-students-communication-is-key/>
38. Millán-Franco, M., Gómez-Jacinto, L., Hombrados-Mendieta, I., González-Castro, F., & García-Cid, A. (2019). The effect of length of residence and geographical origin on the social inclusion of immigrants. *Psychosocial Intervention*, 28(3), 119-130.
39. Miller, B. (2016). Can I use this app or website for my class? What to know about instructing teachers and students on digital citizenship, digital footprints, and cybersafety. *Knowledge Quest*, 44(4), 22-29.
40. Moore, M. J. (1993). Three types of interaction. In K. Harry, M. John, & D. Keegan (Eds.), *Distance education theory* (pp. 19–24). New York: Routledge.
41. Morić, D., Gospodnetić, F. (2014) "Youth and Media in Croatia". Forum for Freedom in Education. Zagreb
42. Mumford, A., & Honey, P. (1992). *Questions and answers on learning styles questionnaire*. Industrial and Commercial Training.
43. Oncu, S., & Cakir, H. (2011). Research in online learning environments: Priorities and methodologies. *Computers & Education*, 57(1), 1098-1108.
44. Park, S., Kim, E. M., & Na, E. Y. (2015). Online activities, digital media literacy, and networked individualism of Korean youth. *Youth & Society*, 47(6), 829-849.
45. Park, S., Na, E. Y., & Kim, E. M. (2014). The relationship between online activities, netiquette and cyberbullying. *Children and youth services review*, 42, 74-81.
46. Pawluczuk, A., Hall, H., Webster, G., & Smith, C. (2019). Digital youth work: youth workers' balancing act between digital innovation and digital literacy insecurity.
47. Pawluczuk, A., Webster, G., Smith, C., & Hall, H. (2019). The social impact of digital youth work: what are We looking for? *Media and Communication*, 7(2), 59-68.
48. Plan International (n.d.) How to build a social media campaign. <https://plan-international.org/girs-get-equal/how-build-social-media-campaign>

49. Ribeiro, A. & Palhares, J. (2018). Becoming a part of Europe project. How youth work can support young migrants, refugees and asylum seekers. European level research
50. Rovai, A. P. (2000). Online and traditional assessments: what is the difference? *The Internet and higher education*, 3(3), 141-151.
51. SALTO Participation and Information (2021). SALTO PI Initiates a Digital Transformation Advisory Board. <https://participationpool.eu/2021/08/24/salto-pi-initiates-a-digital-transformation-advisory-board/>
52. Sampasa-Kanyinga, H. & Hamilton, H. A. (2015). Social networking sites and mental health problems in adolescents: The mediating role of cyberbullying victimization. *European psychiatry*, 30(8), 1021-1027.
53. Sapin, K. (2013). Essential skills for youth work practice. London: Sage.
54. Segal, U. A., & Mayadas, N. S. (2005). Assessment of issues facing immigrant and refugee families. *Child welfare*, 84(5).
55. Shenfield, T. (2017). Understanding the Challenges Faced By Immigrant Children. <https://www.psy-ed.com/wpblog/challenges-faced-by-immigrant-children/>
56. Sinisalo-Juha, E., & Timonen, P. (2011). Definition and theory of web-based youth work. Charged up and online: *Advances in youth work. Helsinki, Finland: The Finnish Youth Research Association/Network, Humak University of Applied Sciences, Helsinki City Youth Department.*
57. Smith, P. K., Mahdavi, J., Carvalho, M., Fisher, S., Russell, S., & Tippett, N. (2008). Cyberbullying: its nature and impact in secondary school pupils. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 49(4), 376–385.
58. Stodolska, M. (2008). Adaptation problems among adolescent immigrants from Korea, Mexico and Poland. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 6(2), 197-229.
59. Székely, L., & Nagy, Á. (2011). Online youth work and eYouth—A guide to the world of the digital natives. *Children and Youth Services Review*, 33(11), 2186-2197.
60. Taylor, R. (2002). Pros and cons of online learning – A faculty perspective. *Journal of European Industrial Training*, 26(1), 24-37.
61. Third, A., Forrest-Lawrence, P., & Collier, A. (2014). Addressing the Cyber Safety Challenge: from risk to resilience.
62. Tomlinson, F., & Egan, S. (2002). From marginalization to (dis) empowerment: Organizing training and employment services for refugees. *Human Relations*, 55(8), 1019-1043.
63. Tsai, S., & Machado, P. (2002). E-Learning Basics: Essay: E-learning, online learning, web-based learning, or distance learning: unveiling the ambiguity in current terminology. *eLearn*, 2002(7), 3.
64. Watch, S. (2018). *Role of non-formal education in migrant children inclusion: links with schools.* https://www.sirius-migrationeducation.org/wp-content/uploads/2018/11/SIRIUS-Watch_Full-report-1.pdf

65. Waters, J. (2012). Thought-Leaders in Asynchronous Online Learning Environments. *Journal of Asynchronous Learning Networks*, 16(1), 19-34.
66. Williams, C. L., & Berry, J. W. (1991). Primary prevention of acculturative stress among refugees: Application of psychological theory and practice. *American Psychologist*, 46, 632-641.
67. Winterer, S. (2021). *What Is A Social Media Campaign?* <https://www.digitallogic.co/blog/what-is-a-social-media-campaign/>
68. Xin, M., Xing, J., Pengfei, W., Houru, L., Mengcheng, W., & Hong, Z. (2018). Online activities, prevalence of Internet addiction and risk factors related to family and school among adolescents in China. *Addictive Behaviors Reports*, 7, 14-18.
69. Zhang, X. H. (2010). An Exploration of Student Teachers Interaction with On-line Activities, and Their Influence on Their Teaching Topics Such as Netiquette and Cyber-bullying: An Australian and Chinese Study. Griffith University.

